

HOP'S
HISTORIA

689
3/43

3/4

SAMUEL PARR.

12

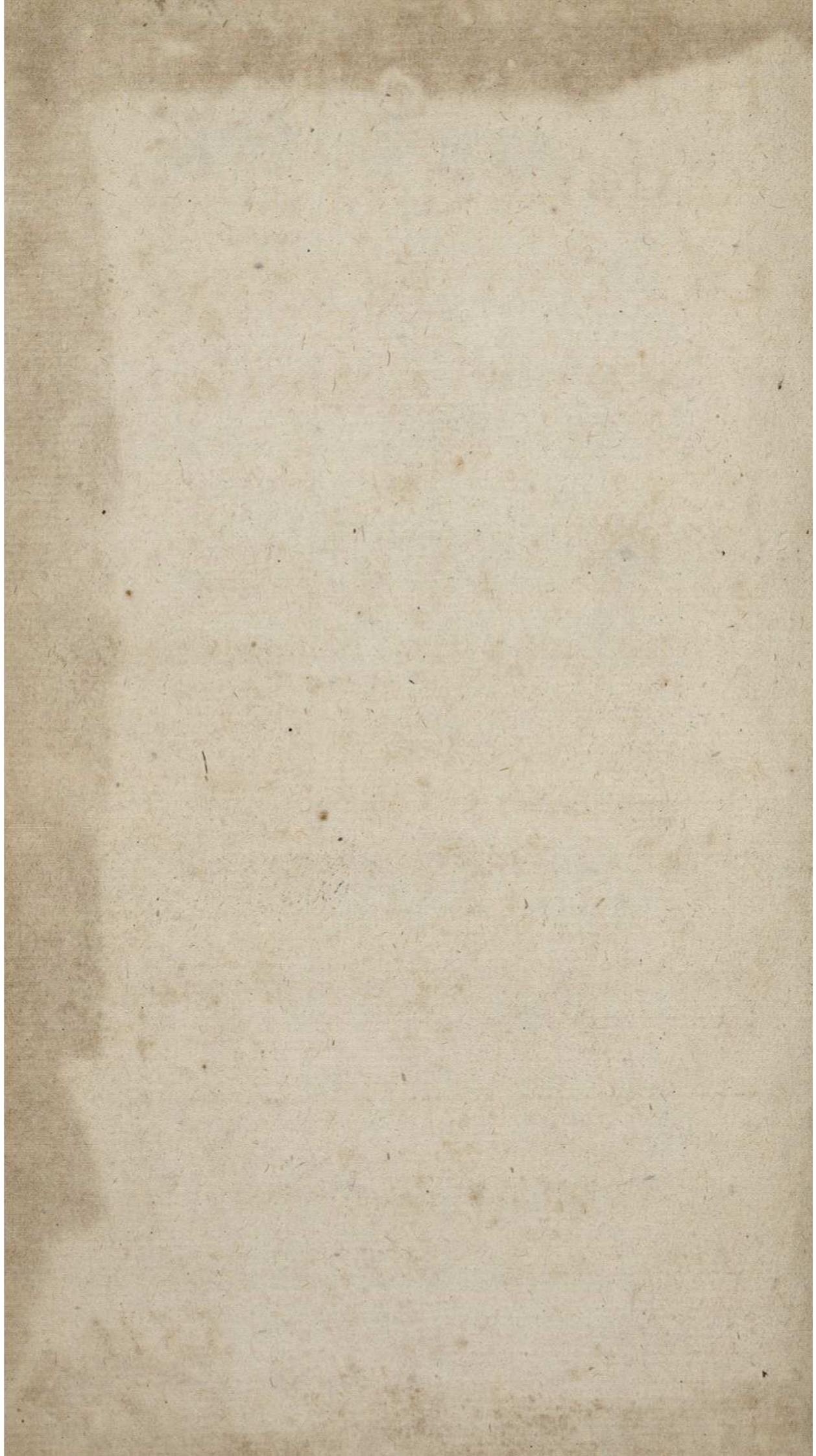
be

Or
I read this calling
It out to the
Sun much, 13 15.

Handwritten text, likely bleed-through from the reverse side of the page. The text is faint and illegible due to fading and the texture of the paper. It appears to be organized into several lines, possibly a list or a series of entries.

J. How

VCM 5= 5811

HISTORIA
ECCLESIASTICA
CARMINE ELEGIACO
CONCINNATA.

AUTHORE
THOMA HOBPIO Malmesburiensi.

Opus Posthumum.

*— — — Fraudesque dolique
Insidiæq; & vis, & amor sceleratus habendi.
Ovid. Met.*

AUGUSTÆ Trinobantum :
Anno Salutis, MDCLXXXVIII.

5811

HISTORIA

ECCLIASTICA

BIBLIOTHECA

de

MR COUSIN

AUTHOR

THOMAS HORRIS Malmesbury

Opus Posthumum

Tractatus de

Epistolis, et ceteris

Ovid. Met.

Antiqua

MDCLXXXVIII

2811

Lectori Salutem.

EN tibi, Lector benevole, *Historiam Ecclesiasticam* ; non à Monacho, non à Clerico ; sed à Libero, à Philosopho homine, à Thoma Hobbio Malmesburiensi conflata : qui neque Scholæ, neque Sectæ, neque Partibus, neque Magistris juravit uspiam ; & cui tuto credas decurrenti hunc campum, ubi illi neque feritur, neque metitur hilum.

Non hæc juvenis lusit ; sed bene senex per totam vitam cogitata, jam tandem versibus ligata maluit. Phœ-

PRÆFATIO.

bi oracula, primæ leges versibus :
nec non primus sapiendi Magister
Pythagoras nil, nisi carmine sanc-
tum, voluit.

Limatiori versu Fastorum libros
Ovidius ; & alii Historias pompâ
quâdam, & Heroico flatu tumentes
procuderunt. At quin liceat, Hora-
tio duce, aliquando dare *Sermoni*
propiora ? &, iisdem avibus, *Ri-*
dentem dicere verum !

Visum est res Christi, & quæ Pesca-
tores docuere tractanti, humilem Sty-
lum magis idoneum esse & popula-
rem. Et proinde nudâ indigenâq; sim-
plicitate omnia fluunt, sic ut nulla vox
quæ non Memorix præsens paratiór-
que sit, in versum venit : Ut pii
doctique viri, Alter Enchiridion Fi-
dei, Alter Mnemosynon Biblicum,
Alter

PRÆFATIO.

Alter Memoriale Biblicum, & id genus Carminice prolata concinnarunt; non alio fine, quam ut memoriæ inserviretur. Noster quidem mole rerum mentem occupatus, & materia tutus, flores & pigmenta poetica parvi fecit. Non tamen, quod omnia tam sicce, tam religiosè, quin aliquando incalescat, aliquando illucescat illa *Mens diviniore, atque Os magna sonaturum.*

Quæ philosophice scripsit magna in vestibulo ferunt Mersenni & Gassendi nomina; quin & in his poeticis memoretur *o magnæ animæ* Edmundus Waller, nobilissimus poeta Anglicus, & apud suos quasi Numerorum pater, qui authori Nostro semper inter amicissimos fuit; & Monitor non defuisset, si Materia Culpam non protelasset.

A 4 Præter

PRÆFATIO.

Præter parodias nonnullas, nihil hîc cum Virgilio, Ovidio, reliquîsve poetarum principibus. Noluit de toties recoctis phrasibus, & de communi penu quicquam apponere. Quid Nobis *servum pecus* Imitatores, cum ipsosmet, quos imitantur, præsentem habemus? Quis guttam quærit, cui ad manum est ut *toto se proluat auro*?

Avia Pieridum, ut & ubivis aliquid novum, & minime tritum meditari amavit. Si in Syllabarum Modulo quandoque negligentior sit, profecto apud veteres poetas (Christianos velim) hoc non insolens fuit. Fortasse & alia sunt quibus non tanti habuit criticorum plebi in omnibus abblandiri.

Si

P R Æ F A T I O.

Si quærant Historici unde ista de Æthiopibus; de Neptuno, de Jove, diisque reliquis convivantibus *μὲν ἀμύμνας ἀδριανῶνας*; videant Homerum testem satis luculentum. De Rege Ergamene, & famosâ illâ Sacerdotum strage consulant Diodorum Siculum lib. 4. De more isto Ægypti dirimendi lites per *Collare*, & *Gemmam*, *veri indicem*, eundem habent Diod. Sic. & Ælium, à quibus V. V. C. C. Seldenus, & Marshamus, & plures alii in sua traxerunt.

Quoad cætera, neque Chronologos, neque Philosophos moramur multum. Theologis vero ut quodammodo satisfiat nonnulla incumbit cura. Non quod Thomistas, Scotistas, aut nescio quos Seraphicos,
tanti

P R Æ F A T I O.

tanti habeamus ; sed Nicæni Patres, sapientia Græca, & magnus ille Athanasius authori nostro horrida bella interminantur. At dicendum est eum in istis mysteriis poeticè aliquando (potius quam Catholicè) delirare.

Sed vero & istius Sæculi Divus ille Hilarius, ad Constantinum Augustum libro, eadem queritur ; *Conscii sumus quod post Nicænam Synodam nihil aliud quam fidem scribimus, dum in verbis pugna est, dum de novitatibus quæstio est, dum de ambiguis occasio est, dum de Autoribus querela est, dum de studiis certamen est, dum in consensu difficultas est, dum alter alteri Anathema esse cœpit, prope jam nemo Christi est. Incertis enim Doctrinarum verbis vagamur ; & aut dum doce-*

PRÆFATIO.

docemus perturbamur, aut dum docemur erramus. Proximi anni fides quid immutationis in se habet? primum quæ Homousion decernit taceri, sequens rursus Homousion decernit & prædicat; tertium quæ Usiam simpliciter à patribus præsumptam per indulgentiam excusat, quartum non excusat, sed condemnat. Tandem eo processum est, ut neq; penes nos, neq; penes quenquam ante nos sanctum exinde aliquid aut inviolabile perseveret; annuas atque menstruas de Deo fides decernimus, decretis pœnitemus, pœnitentes defendimus, defensos Anathematizamus, aut in nostris aliena, aut in alienis nostra damnamus: & mordentes invicem, jam absumpti sumus ab invicem. Et ipsemet Constantinus quam dissentiens fuit à sacris hujus temporis rixis,
&

P R Æ F A T I O.

& quam ægre tulit Græculorum altercandi ingenium, Index sit illa ad Alexandrum, &c. Epistola apud Eusebium: ubi dolet pro parvis & valde modicis causis, propter leviculam quæstionem, propter parva & vana Sermonum Certamina, inanem verborum strepitum, subtilitates, futilitates, infantum fatuitates, fratres fratribus committi; & ad necessitatem blasphemix, aut Schismatis impelli.

Ad eadem concinit inter Catholicos istius sæculi Poetas Aurelius Prudentius:

Fidem minutis diffecant ambagibus,

Ut quisque lingua est nequior.

Solvunt ligantque quæstionum vincula

Per Syllogismos plectiles.

Væ Captiosis Sycophantarum strophis,

Væ

P R Æ F A T I O.

Væ verisipelli astutiæ.

Nodos tenaces recta rumpit regula.

Infesta dissertantibus.

Idcirco Mundi stulta delegit Deus,

Ut concidant Sophistica.

Utcunque autem illius sæculi Poetæ novum prospicientes campum, in arenam descendunt fervidi: non jam Læstrygonas, Harpyiasque premunt, aucupantur; sed Monothe-litas, Pneumatomachos, Homun-cionistas (nova Monstra) Hæreticos toto Marte confodiunt.

Et quàm avide ubique sectantur ænigmata illa Sacra, Oidipodas agere delectati! Nova Mysteriorum segete luxuriantes, & insolito cæcutientes lumine, mirifico alite æthera petunt. Bellè Noster ille Sedulius Presbyter, in uno versiculo

P R Æ F A T I O.

lo totum spirans Athanasium

*---una manens deitatis forma perennis
Quod simplex triplicet, quodque est tri-
plicabile simplet.*

Hæc est vera fides---

Nos profectò longe sequimur
entheus ille tandem deferbuit ardor
tali cæstro non rapimur; & Nobis
non licet esse tam disertis.

Maluit hic Noster inter primos &
piscatores Apostolos simplicitatem
discere Christianam, quam apud
Nicænos patres, & Græculos Theo-
sophistas cerebellum perdere attoni-
tus. Contentus nomine Philosophi
laïco ingenio, & ultra rationale ani-
mal parùm sapientis. Sed nollem
te, Lector, ulteriùs detineri. Vale,
& fruire.

Siquæ

Siquæ voces insolentiores sint, habes qualem qualem Explicationem.

- Pag. 5. Ver. 89. } Umbri, Umbrarum filii.
Somnites, Somnigenæ, à Somno prognati.
Amenenees, Astheneentes, invalidi,
languescentes, ἀμυήνεις, ἀδυνέεστες.
p. 6. v. 103. Agyrtis, Montinbanchis.
p. 17. v. 348. Alazonibus, Factatoribus.
p. 21. v. 434. Tertia verba Dei, SS. Scriptura. In lib.
de Cive, c. 15. triplex verbum Dei, 1. Rationale.
2. Sensibile. 3. Propheticum.
p. 22. v. 474. Plemmyris, Mare plenum, seu æstus
maximus.
p. 26. v. 548. Ephorum, Episcopum.
p. 27. v. 367. Bouleuterion, Locus ubi patres consi-
debant.
p. 37. v. 1239. Cnodula, Animalia magnitudine, aut
qualitate noxia.
p. 60. v. 1299. Chronometra, Horologium.
p. 68. v. 1475. Ovescere, Oves fieri.
p. 79. v. 1722. Epodis, Exorcismis, incantationibus.
p. 82. v. 1779. Verborum posteritatem, Consequentiam.
p. 83. v. 1881. Hæredicus, Hæres.
p. 87. v. 1975. Gallimatiam, Inconditam verborum far-
raginem.
v. 1976. Ducocalanus. Fr. du Coq à l'âne.
v. 1979. Lalia, Infantum balbutientium Dea.
p. 94. v. 2047. Carolusque agnus, Carolus magnus.
p. 100. v. 2175. Vivi-Comburia, De Hæretico Combu-
rendo, antea hæc in Anglia; sed jam Compendio, per
Ordinarium quemlibet, sine ambage. Vid. Stat.
H. 4. 2. 15.

HISTO-

HISTORIA ECCLESIASTICA. DIALOGUS.

SECUNDUS, PRIMUS, *Interlocutores.*

Sec. **Q**uid fers, *Prime*, novi? Visendæ quæ
fuit urbis
Causa tibi, modò qui ruris ama-
tor eras?

Pr. Rus mihi carcer erat; quo quamvis non male clauso,

Intravit bello prætereunte Metus.

Verum tu quid agis, qui magnâ tutus in urbe

Invito, Musis, Marte, *Secunde*, vacas?

Sec. Non facio magni Musas, doctasve sorores,

Sunt illæ nostri tristis origo mali.

Nonne vides rerum totus mutetur ut ordo?

Utque pium dicunt, quod fuit ante scelus?

Perfidiam, cædes, perjuria, furta, rapinas,

Nonne vides civis dicier acta boni?

Quam Christus dixit sinceram Religionem

Monstrant perspicuè tradita jussa Dei :

Addas à Christi sperandam morte salutem,

Munera servatæ Religionis habes.

Pr. Nunc impossibilem quandam formatur in artem,

Non Pietas vitam, Theiologia dabit.

Deque Dei dicunt naturâ dogmata vana

Pastores, populo non capienda rudi.

20

Excutitur natura Dei secreta. Sciendum est

Quid, Quando, Quare, Quomodo vult & agit.

Præter Opus, Leges sanctas, Nomenq; timendum,

Scire valent homines de Deitate nihil :

Sed nostri voluere viri præscire videri,

Quid Deus extremum judicat ante diem.

Unus, ab æterno pendere, ait, omnia verbo,

Alter, ab arbitrio multa venire suo :

In partes veniunt omnes quibus utile bellum est :

Sic Doctis debes inde sequuta mala.

30

Nec miror, Natura homines raro facit ipsa

Egregiève bonos, egregiève malos,

Egre-

Egregiè stultos, aut egregiè sapientes ;

Perficit inceptum quodque Magister opus.

Ostendit Natura Deum ; summeque colendum,

Sed cultus veri non docet illa modum.

Sec. Quæ nescit Natura, potestne docere Magister ?

Pr. Quid ni, Doctorem si docet ipse Deus ?

Sec. Quem vero docuit Deus, & quo teste sciemus

Credibili, quenquam sic docuisse Deum ? 40

Pr. Primus erat Moses, cui testes Signa fuere

Edita in Ægypto, retrogradoque mari ;

Proximus huic Aron frater ; summusque sacerdos

Doctus voce Dei est, ordine quique suo.

Tum Testamenti veteris his adde Prophetas,

Et Jesum Christum, qui fuit ipse Deus ;

Postremò Paracletus, id est, Ecclesia Christi

Credenda est veri verba docere Dei.

Sec. Adde & Phanaticos hujus nova lumina secli ;

Et Romæ, si vis, adjice Pontificem, 50

Sed scio, non docuit pugnancia dicere secum

Verba Deus. Lex sunt, & nisi clara nihil,

Perspiciuè descripta tenet quæcunque requirit,

In libris sacris, lex Verus arque Nova.

Quorū igitur doctæ lites? Sententia dispar

Doctorum parti demit utrique fidem.

Me sequere ad Regnum Cœlorum clamat Alter,

Imo me potius, clariùs Alter ait. 60

Vela ratis sanctæ jactantur in aere scisso:

Ejicitur Pietas simplicitasque foras.

Rex noster nobis & Moses est, & Aäron;

Nescio, Doctores qualia regna volunt.

Omnes alloquitur Dominus per Biblia sacra;

Verbaque, clam nobis, nulla fufurrat eis.

Dic mihi, *Prime*, precor, seculi studiose vetusti,

Et severe satis Censor in Historia,

Quis fuit ille hominum qui se (nisi Rex fuit idem)

Esse Deo-doctum dicere primus erat? 70

Pr. Scis ut Aristotelis trutinata cacumina rerum

In duo divisit, Stultitiam, atque Dolum.

Est Dolus in rebus, sunt certi denique stulti,

Utris conveniunt Regia sceptrā magis?

Et melius defendet uter Stultusne Dolosum,

Anne Dolosus eum qui caret ingenio?

Sec. Arma Deo-doctis ipsorum Lege negantur;

Vita truces gladios tam pretiosa fugit.

Ergo

Ergo quibus telis, quibus artibus, & quibus armis

Nos hi defendent, bellaque nostra gerent? 80

Pr. Quos tu forte times hostes, non dico nec arma;

Sunt hostes alii, terribilesque magis.

Est Mundo nostro Mundus conterminus alter,

Nostri dissimilis, perpetuusque comes:

Qui Phœbum nunquam vidit nunquamque videbit,

Quantuncunque gradum grandiat ille suum;

Quemq; habitat populus numerosus, qui neq; mortem

Nec morbum norunt; Spirituale genus;

Umbri, Somnites, Amenenees, Aetheneentes,

Et Cacodæmonii, Dæmoniique alii; 90

Quotquot & hinc homines nostri moriuntur ad illos,

Nec Regum Leges id prohibere valent.

Hi nobis hostes, hi nos terroribus implent,

Defessos animos nec relevare sinunt.

Invadunt homines noctu, somnoque ligatos

Terribiles oculis, unguibus, atque minis.

Attamen ad lucem, percussi pectoris agmen

Spectrorum, ventis ocyùs, omne, fugit.

Sed quoniam metuebat ab his, quod erat metuendum,

Et sperabat ab his omnia, turba levis, 100

Ars non magna fuit, jam frænis ore receptis,

Ducere perdomitos quâ voluere viâ.

Sufficiebat enim, conjunctis foedere agyrtis

Cum sibi sit populi concilianda fides,

Alter ut alterius virtutem magnificaret,

In speciemque Artis verba locare nova :

Hinc Magus, Astrologus, Divinus, Sortilegusque,

Creditur indoctis, esse Propheta Dei ;

Talibus & cupiunt Regni committere jura,

Aut Præceptores Regis habere sui.

110

Sec. Scire velim fontem sceleratæ qui fuit artis,

Primaque quæ tantæ fraudis origo fuit.

Pr. Orbe fuit toto quondam sapientia vultu

Uno, jus Patriæ scire & amare suæ ;

Quam docuit Natura, peritior Arte Magistra,

Commoda quæ jussit quærere quemque sua.

Ergo suæ causa conspiravere salutis

Exigui multi magnus ut esset homo ;

Cunctorumque opibus communem ut pelleret hostem,

Servaret pacem, justitiamque domi.

120

Regibus hinc vires, populo sunt otia nata ;

Artibus ingenuis otium origo fuit.

Tunc

Tunc astra, & cœlum mirantibus, orta libido est

Quærere quid faciunt, quo properantque loci;
Qua nobis facit arte diem Sol, Lunaque mensem,
Annum complures ædificantque Dies.

Nec leges tantum Stellarum quærere; frontes

Inspiciunt; utrum prospera, necne ferant.

Dama viatorem sic spectat prætereuntem,

Fortuitus quoniam nescit, an hostis ear. 130

Hinc primo nobis Ars utilis Astronomorum,

Ingenii puri filia nata fuit;

Hæc cum Deliquium certa prædiceret hora

Phœbi vel Phœbes, res faceretque fidem:

Si quo, quodque, loco cœli se ostenderet astrum,

Et quando, & nomen dicere promptus erat,

Quantus erat stupor bipedum, quanti faciebant

Astronomum! Socius creditur esse Dei.

Attamen ut tritici, crescunt zizania, in arvis,

Ambitio ingeniis gaudet adesse bonis. 140

Nam cum se tanto senserunt esse in honore,

Et sua dicta, velut dicta valere Dei,

Uti stultitiâ populi voluere, timeri

Quærunt, humanum despiciuntque genus.

Credi scire futura volunt quæcunque ; quia astris

Sunt inscripta, aiunt, nec legit astra alius.

Nec modo prædicunt aduersa & prospera Regum,

Sed modicis etiam fata parata viris.

Sec. Dic quibus in terris primùm, quo sole, lutoque

Egregio ingenia hæc nata fuisse putas? 150

Pr. Ne dubites, illic ubi summa potentia solis

Semper erat, tellus & bene cocta fuit ;

Multus ubi serpens & corpore nascitur ingens,

Ingenio vincens quicquid habebat ager.

Sec. Æthiopas dicis, quos, sunt qui dicere primos

Non dubitant hominum, quos generavit humus.

Ast ego cum multis deductas esse putavi

Artes Ægypto quasque Mathematicas :

Cernere ubi stellas longus concedit Horizon ;

Adnictant quoties, quo coeuntque loco. 160

Nonne Ægyptia erat pretio sapientia quondam

Ingenti? Et Græcis non erat inde sua?

Quo nisi in Ægyptum Plato, Thales, Pythagorasque,

Atque alii plures, eximiique viri,

Et vacuus, nec habens longas quo falleret horas,

Ad mercandum artes ibat & ingenium?

Hæc

Hæc etiam Mofi placuit sapientia, cum vix

Nomen fama satis noverat Æthiopum.

Pr. Ægyptus Græcos, Græci docuere Latinos,

Artes ; atque etiam (non nego) sacra sua. 170

Sed tamen Æthiopes prius Ægyptum : Fuit illa

Limus, quando ingens fama erat Æthiopum.

Æthiopes coluere Deos, Urbes habuere,

Rexerunt, & erant artibus egregii,

Ægypto nondum prognatâ : Nam pietatis

Mercedem hanc illis apposuerunt Dii.

Nam quantis, quotiesque, Deos epulis meruere,

Effent ut placidi, submadidique sibi :

Neptunum imprimis, si vis cognoscere, testis

Natus in Ægypto certus Homerus erit. 180

Gratus ob hæc, limum delatum flumine Nilo

Neptunus ripis addidit Æthiopum ;

Firmavit Phœbus ; missoque à montibus altis

Ignoto nobis Jupiter imbre rigat.

Nam surgens Nilus dum campos contegit undis

Nunc etiam Ægyptum dum rigat ædificat.

Quam simulatque pati potuit, cœpere colonis

Exercere suis Æthiopes Domini.

Atque

Atque suas populo leges, ritusque dedere,

Et sibi subiectos sic tenuere diu.

Sec. Quis fuit Æthiopum status? Tum summa potesta

Cujus erat? Regis solius an populi?

Pr. Nomine Regis erat, sed regnare Sophistæ,

Quos deceptores diximus Astrologos.

Hos quia sermones cum Dîs conferre putabat

Plebs stupida, ignorans atque futura tremens,

Regum electores voluerunt esse suorum;

A solis, ipsi, Dîs voluere regi.

Et sic Sacrifici Regem, fictique Prophetæ

Per multos annos dantque reguntque suum.

Quid faceret Rex quoque die, quid qualibet hora,

Quando dormiret, quosque cibos caperet;

Quodque magis mirum est, quando discedere vita

Debebat Rex, nec quærere quâ meruit,

Audax dictabat Nebulonum Ecclesia stultis:

Parebant Reges, Lex valuítque diu.

Donec Alexandri paulò post tempora magni,

Rex fuit Æthiopum nobilis Ergamenes;

Qui regum vitam pendere à gentis iniquæ

Arbitrio, indignum censuit esse viro.

Hic igitur misso delevit milite stirpem

Omnem, latrones anticipatque sacros.

Sic ratione dolum detexit, & ense abolevit

Ergamenes sapiens, nobilis Ergamenes.

Ex illo Æthiopum fit tempore pectus apertum,

Humanæque capax gens rationis erat.

Et simulatque Dei cœpit doctrina doceri,

Christi cum primis hi subiere jugum.

Ad Græcos artes venere bonæque, malæque,

Ante ex Ægypto quam fuit Ergamenes. 220

Una sacerdotis gens semper habebat honorem

Ægypto, Sophiæ sanguis origo fuit.

Natos quisque sua pater instituebat in arte ;

Ingenii fuit his una Magistra domus.

Sed numerosa domus, namque illis tradita alendis

Ex tribus Ægypti partibus una fuit :

Doctaque stillabant præceptis ora profundis,

Quæ sitiens hausit Græcus, & Assyrius.

Mos erat unus eis ad fydera laude ferendus,

Nempe, in judiciis quem tenuere modum. 230

Nullus erat strepitus, nec vox audita clientis,

Patronis nullus, causidicisque locus.

Nam

Nam triginta viri jus cognitionis habebant

De re quæ nondum, cuja liquebat, erat.

Conspicuis totidem delecti ex urbibus omnes;

Unus & adjectus, Præsidis esse loco.

Distinctum gemmis Præses collare ferebat,

Quod vix credibili luce micasse ferunt.

Ergo (Index Veri) Veri quoque nomen habebat,

Victrici causæ nomen ubique datum.

Illud enim Præses cum scriptis applicuisset,

Vera an falsa (legens) sint ea scripta videt.

Ergo suam quicunque petit rem quam tenet alter,

Et patriâ lege ut restituatur Agit,

Is Quid sit factum, quo Pacto, & Quando, simul;

Quid Testes dicant, quid Ratione ratum est,

Et documenta sui juris ferre omnia scripto,

Et non ambiguo, debuit hisce viris.

Hique legunt secum, quo vult petitore beante;

Nullus non scripti pensitat omnem apicem.

Copia Scripturæ fit; respondere jubetur

Qui tenet & causam verificare suam.

Tum scripto rursus petitor responderet, & ille

Qui tenet huic iterum. Denique ter fit idem.

Se. Nil video hic magni, nec magna laude ferendum;

In qua parte orbis non reperitur idem?

Pr. Sed neque miror ego. Fertur sententia. Nemo

Obloquitur. Præses judicat, at tacitus.

Namq; ut confessum est, scriptũ effert Præses utrumq;

Collocat in mensam, separat atque manu. 260

Detractum collare sacrum scripto admovet uni:

Et certus litis terminus ille fuit.

Justitiam tacitam sine tempestate forensi

Miror; quam nunquam vis aliena movet.

Se. Hoc rectè, sed utrum legissent scripta priusquam

Collare appositum est, noscere difficile est.

Parcere enim tanto cur non potuere labori,

Cum nil referret pars utra justa fuit?

Pr. Tune ita inhumanos potuisti credere lectos

Spectatæ fidei, præcipuosque viros? 270

Se. Non ego inhumanos homines dico, sed iniquos.

Ut quid cuique libet sic quoque quisque facit.

Sed quia non multum refert æquine, an iniqui

Hi fuerint, fuerint ut sibi cunque placet.

Sed dic, Ægyptum mos hic, venitne ab Hebræis,

An contra? quoniam par fuit his, & eis.

Pr. Ne-

Pr. Nescio. At alterutrum si fortè necesse putarem,
Ægypti (dixîm) mos fuit ille prius.

Et maribus pueris præputia scindere circum,
Author Niliacus, non Abrahamus erat. 280

Se. Verumne est ergo quod rerum sola novarum
(Ut vulgo dicunt) Africa mater erat?

Pr. Deinde Sacerdotum numerus, cum crescere cœpit
Doctorumque fuit turba molesta sibi,

Ibat in Affyriam pars magna vocata. Sciendi
Sortem venturam tanta libido fuit.

His multas urbes terrasque dedere colendas

Affyrii. Cura his Relligionis erat,
Nomine Chaldæis : Nomen venerabile quondam,

Ut Magus, ut Sapiens, utq; Mathematicus. 290

Sed quando gentem Romanus vicerat illam,

Niliacum populum subdideratque levem,

Venerat & Romam Chaldæus ; tunc inhonestum

Chaldæi nomen, Philosophique fuit.

Nam Regum mortes, audax, bellicque futuros

Eventus, promptus dicere solus erat.

Perfidix cœptis audacibus atque pericli

Plenis, spem solitus vendere solus erat,

Matronis suaſor, vates, adiutor & idem

Chaldæus ſemper turpis amoris erat. 300

Aſtrophologus, Leno, Chaldæus, Philoſophuſque,

Judæus, mendax atque Mathematicus,

Sortilegus, Vanus, Deceptor, Veneficuſque,

Nomina certa ſcias unius eſſe viri;

Quem Româ Reges potuerunt pellere ſæpe,

Pulſum non potuit Roma tenere foras.

Sec. Claudius, ut noſti, Ptolemæus qui fuit author

Magni operis, minimè vanus habetur homo;

Aſtronomus priſcoque & noſtro tempore clarus,

Ille Genethliacæ conditor artis erat. 310

Is, quod ab aſtrorum dependent omnia nutu,

Fortunam & ſobolem ſyderis eſſe docet.

An ſtellas torpere putas ſine viribus; aut vim

Non efferre ſatis poſſe putabo ſuam,

Quæ tamen ad nos uſq; ferunt lucem atq; calorem,

Et mutant faciem temperiemque ſoli?

Nilne frequens cœli facit obſervatio, nonne

Id quod ſæpe fuit, nos docet id quod erit?

Pr. Non. Scit enim quid erit niſi qui ſciat omnia nemo;

Omni contribuunt omnia namque rei. 320

Nescit

Nescit Ephemeridum confector postera quid sit
Allatura dies ; decipit ille sciens.

Et cū prædicat mala publica, cogitat illa
Quo pacto faciat ; dignus & est laqueo.

Sec. Verum cur habuit Chaldæos Græcia nullos,
Græcia Romanis nota Magistra viris ?

Pr. Ob multas causas. Non fallit Aruspicem Aruspex ;
Callida Græcorum natio tota fuit ;

Nec deceptores fictos habuere Prophetas, 32

Sed proprios sibimet ; nempe genus Logicum ;
Ars erat hisce malam, victricem reddere, causam

Dicendo, quarto propria & illa modo.

Adde quod & pauper dominis subjecta Latinis

Natio tota fuit ; non erat unde darent.

Namque Impostori non est locus ille salubris

Qui lucri sterilis, fertilis ingenii est.

Ægyptus Græcis ultro non attulit artes

Ingenuas ; Græci sed petiere viri.

Pythagoras, Thales, Plato, plures ; nec petiere

Ægypti fraudes, nec sacra Niliaca, 34

Nec demonstrandi præcepta, nec Officiorum ;

Sed mensurandi quicquid in orbe fuit.

Se. Quis

Se. Quis Græcos reliquas artes docuit? Quis Elenchos?

Quis morum normam, justitiæque dedit?

Pr. Socratis inventum Dialectica dicitur esse,

Una quidem, dici quæ solet Ironia.

Nam tantum rogat, & vult se nil scire videri,

Perpetua atque atrox hostis alazonibus,

Quæ ducebat eos sensim, quærendo, sequendo,

Non perceptibiles molliter in laqueos, 350

Mulciber ut Martem quondam fertur tenuisse,

Turpiter implicitum ridiculumque Deum.

Inde fuit magnis exosus civibus, atque

Ingenio vitam perdidit ipse suo.

Primus & ille fuit patrias concludere in Artem

Leges, mensurans jus ratione sua.

Et quia rem populi malè curans, sed sua rectè,

A populo Sapiens audit ubique loci.

Rectores stultos ridens nimis ambitiose,

Nec juvit, civis nec bonus ipse fuit. 360

O utinam, matulâ, mortem prius oppetiisset,

Ictus ab insana conjuge turpe caput,

Quam de Justitiâ cœpisset fermocinari,

Et vitæ dominis scribere jura suæ.

Namque ab eo multi didicerunt, publica primò
Censuris, cives, subdere jura suis,
Scribereque ad vulgus præcepta Politica stulti
Certatim, ut stultos gloria vana jubet,
Et, Libertatis specioso nomine, Leges
Negligere, & Reges esse putare lupos. 370
Quos inter Stagyrita fuit, licet ipse Tyranni
Doctor erat magni, magnus Aristoteles.
Quem Cicero, & Seneca, Tacitusq; & mille secuti,
Reges nos nostros dedocuere pati.
His Democraticis lectis Authoribus, & qui
Nil Libertatem significare putant
Præterquam vice quemque sua regnare, nefanda
In Regem cives arma tulere suum :
Quo bello periere virum prope millia centum,
Et victus tandem Rex jugulatus erat. 380
Quod fieri facinus plebs nunquam passa fuisset,
Maxima ni Cleri pars animasset eos ;
Grex Aristotelis fuit hic ; Metaphysicus atque
Phyicus, & Logicus, Rhetoricusque simul ;
Et quorum mandris nunc est Academia nomen,
Noster erat Pastor summus Aristoteles.

Se. Non tanti puto scire fuit Græcè atque Latinè;
 Nec nova vox pretio sanguinis empta placet,
 Quo nobis minus esse licet felicibus absque
 Linguis externis, quàm fuit Assyriis? 390

Cur contenta sua fuit unâ Græcia Lingua
 Garrula, nec petiit verba Latina prior?

Quare qui linguam solam addidicere Latinam,
 Illam nec valde, prætereaque nihil,

Dicuntur Docti; qui scit bene pluribus uti

Dicitur Indoctus, Plebs, Idiota, Rudis? (herba;

Pr. Quæritur hoc rectè; nempe hac latet anguis in

Fons erat hic nostri principiumque mali.

Nam Græcis, Sapiens, simul ac virtute virorum

Septem, præclari nomen honoris erat, 400

Incepit multis quibus otia suppetiere

Libertasque animi Philosophia coli,

Mundum hi, non libros legerunt, ingenioque

Incepit causas quærere quisque suo,

Nullius addictus jurare in verba Magistri,

Solus enim his primis Author erat Ratio,

Horum Epicurus erat, Plato, Zeno, Democritusque,

Pyrrho, Aristoteles, nescio quotque alii,

Digni laude viri, quorum sapientia juvit

Humanum multâ commoditate genus. 410

Hujus, post illos, devenit gloria laudis

Ad quotquot primos hi docuere viros.

Hos tamen ^æquales ne credas esse Magistris;

Ingenio quoniam non sapere suo.

His successerunt alii, verùm inferiores;

Atque artes lento sic periere pede.

Philosophis sed honos habitus non omnibus idem est

A cunctis; unum hic prætulit, ille alium.

Et distinxit eos nomen quandoque Magistri,

Et quandoque Scholæ, quo docuere loco. 420

Hinc Stoa, & hinc Peripatus, multarum hæresiumque

Obvia sunt veteri nomina in historia.

Se. Hæresis, oro, quid est? Nam me convicia tantum

Fecerunt magnum crimen ut esse putem.

Pr. Doctorum Docti pugnans cum Dogmate Dogma,

Hæresis à Græca gente vocata fuit.

Se. Cujus erat quæso legis violatio? *naxæ,*

Hæresis, an posita? Crimen ut esse sciam?

Pr. Neutrius. Errat homo quia nemo libenter; & om- (nis

Libera apud Græcos Philosophia fuit. 430

Hi

Hi converterunt Pietatem in Theiologiam

Primi, spernentes tertia verba Dei.

Mox illis bellum peperit sententia discors,

Pugnari & cœptum est fustibus & baculis.

Nec Græcis tantùm fuit hæc sapientia cordi,

Semina diffidii sparsit ubique loci.

Quantum orbis patuit Romanus, rixa erat inter

Cœcos, de, Quis habet lumina clara magis.

Quorum olim mores, lepidus, depinxit ineptos

Lucius, & postquam defuit esse Asinus.

440

De quorum vitiis, ut dignum est, stultitiaque,

Quantumvis Rhetor, dicere nemo potest,

Vile genus, lucri cupidum, nil turpe recusans

Auri suaveolens unde veniret odor ;

Infima fæx plebis, pauper gens, atque superba,

Nullius frugi, nil nisi barba gravis.

Frontibus austeris obsceni, totaque vita

Ipforum, contra quam docuere, fuit.

Se. Nunc quoq; Centauros videor, Lapithasq; videre,

Clamosæ quoties audio verba Scholæ.

450

Nec non Theiologûm libris convicia fœda

Mirror, & indignor, cumque rubore lego.

Nam qui Theiologis dissentit, protinus audit

Passim Blasphemus, Atheus, Hæreticus.

Improba non dicet mulier convicia summa,

Si non se læsam sentiat esse prius.

Pr. Non læsum credis Clerum, sapientia quorum

Spernitur, & parvi ducitur ingenium?

Virtute Ingenii dominari est summa voluptas;

Te, quibus hanc tollis, posse placere putas? 460

Et quibus est commissæ reipsum cura docendi,

An diversa putas hisce docere leve?

Sunt quibus est etiam doctrinæ gloria, Panis;

Non lædis, faciens hosce perire fame?

Si mandrita, pecus subreptum viderit iri,

Non vis ut fures clamet adesse gregi?

Sec. Pastorem verò rectè non increpat alter

Pastor, nec furem fur bene, parque parem.

Pr. Confiteor. Verum quid agemus? Reliquiæ sunt

Antiquæ nobis insipidæque Scholæ. 470

Tempore namque illo, quo nostræ Præco salutis,

In Græcis sparsit semina, Paulus, agris,

Maxima erat mundo falsorum Philosophorum

Copia; nequitiae Plemmyris, illa fuit.

Quorum

Quorum non paucos Ecclesia sancta vocavit

Ad mensam. Crevit sic parasita Fides,

Victum communem ut Christi cultoribus esse

Sensit egens nebulo, nomine Philosophus,

Rebus in adversis succurrere & omnibus omnes,

De grege Christicolûm se simulavit ovem. 480

Acceptusque fuit. Quid ni? Fuit utilis ille

Militiæ Christi; dux fuit & sapiens.

Namq; Orator erat, doctusque abducere ab hoste,

Si cui forte duces non placuere sui.

Idem doctus erat duri vibrator Elenchi,

Et dilemma anceps torfit utraque manu.

Eminus è Cathedra telis pugnare peritus,

Cominus & furcis vincere doctus erat.

His igitur multis usa est Ecclesia Christi;

Nam docti multo sunt in honore bonis; 490

Et curanda ferè traduntur ovilia magna

His solis, sanctas hi Synodosque regunt.

Nam licet in Synodis Patres, Sanctique piique,

Atque proba noti simplicitate viri,

Philosophos numero superarent, attamen illos

Vincere suffragiis non potuere suis.

Attonitus verbis peregrinis Philosophorum

Vir simplex contrà dicere non potuit.

Christi vera Fides, Essentia quid sit ab Ente

Abstracta, ignorans, obstupefacta tacer. 500

Non ita Philosophi Patres ; sed quisque Magistri

Dogmata conatur reddere vera sui.

Scinditur in partes Ecclesia ; risit at hostis

Elanguitque jacens debilitata Fides.

Esse novæ princeps fuit ingens gloria Sectæ

Philosopho, sine qua non erat unde ederet.

Sic doctrinarum nascuntur mille colores,

Dum nebulo fama nobilis esse cupit.

Nascitur hinc odium, & pugnandi magna libido ;

Sed pacem servant arma negata Gregi. 510

Mutua sed jaciunt convicia ; credit utrique

Ethnicus, & Christi dulce jugum refugit.

Alter & alterius dum damnat dogmata, natum est

Nomen & Hæretici, Catholicique viri.

Nam cum finisset Synodi sententia litem,

Vincere Catholicum, vinci erat Hæreticum.

Consensere tamen signati nomine Christi

Contra Gentiles lignicolasque viros.

Ergo

Ergo miles erat quoties bellum fuit inter

Ipsos Romanos Christicola egregius. 520

Hi Constantinum fecerunt vincere, & ille,

His, non credentum sanguine lavit humum;

Cunctaque falsorum destruxit templa Deorum,

Unius & sanxit publica sacra Dei;

Pastoresque gregum magno dignatus honore est

Præcipuos; Christi cultor & ipse fuit.

Summe temporibus Ecclesia floruit illis,

Agrorum sanctis proprietatesque redit.

Inque dies crevit grex Christi; accessit ad illos

Omnibus è terris innumerus populus, 530

Principis exemplo, vel prosperitate vocari

Temporis, aut aliqua voce Ministerii.

Jamque nihil deerat quod gentem reddere Christi

Fœlicem posset ni sibi deesse velit. (norit

Sec. Defuit (haud dubium est) quod erat. Qui non bona

Ipsæ sua, aut nescit quid juvet aut noceat,

Hunc nec agri nec opes fœlicem reddere possunt,

Nam sibi divitiis ipse molestus erit.

Pr. Est ita. Divitias dederit si numen avaro

Quantum optat magnas, ambitiosus erit. 540

Si

Si rerum curam commiserit ambitioso,

Vult dici sapiens, atque superbus erit.

Esse datam dicet, sicut par est, sapienti,

Debitaque ingratus, quæ capit, esse putat.

Annis usa fuit paucis Ecclesia pace,

Quando commisit lis nova Philosophos.

Inter Alexandrum certatur, & inter Arium,

Inter, id est, Ephorum, Presbyterumque suum,

Christus an æqualis Patri fuit, an minor illo,

Illi, par visus, huic, minor esse Deo.

Ad mensam cœptum est, atq; inter pocula quæri:

(Ad mensam esse solet libera lingua mero.)

Hinc abit ad Cathedras sacra controversia sanctas,

Sectumque in partes concitat inde gregem.

Mox & Alexandri celebri pugnatur in urbe,

Et diversa furens miles in arma ruit:

Rex Constantinus multos jam, militiæque

Florem, civili clade perire videns,

Ut Regem decuit prudentem, tollere causam

Diffidii studuit, & stabilire Fidem;

Convocat ex omni terrarum parte suarum

Doctos Rectores, Presbyterosque viros.

Ordinis & primi tunc convenere Trecenti

Octodecimumque graves eximiique Senes.

Hæc Nicena fuit Synodus Patrum generalis,

Primaque Romani totius orbis erat.

Cum confedisent, in Bouleuterion intrat

Princeps, in medio stansque salutat eos.

Confurgunt Patres, sed eos jubet ille sedere;

Nec voluit Princeps ipse sedere prior. 570

Ingenium nunc disce virorum Philosophorum

(Si modo Philosophus, Simius esse potest.)

Disce quid ad mores confert legisse Platonem,

Aut Aristotelem, aut Biblia sacra Dei,

Si legis ut doceas, & non ut vivere discas;

Virtutem nihil est scire, nisi facias.

Urbem Nicenam venire à finibus orbis,

Ut fieret cunctis unica certa Fides,

De Christo, cultuque Dei per sæcula Patris

Æterni, libris conveniensque sacris. 580

Sed quid fecerunt? Pastoris crimina Pastor

Accusat, Patrem dedecoratque Pater.

Defert ad Regem sua quisque inscripta libellis

Jurgia. Doctrinæ cura nec ulla fuit.

Hac

Hac iter esse putas ad pacem? Ecclesia numquid

Moribus his sponsa est immaculata Dei?

Quid Constantinus fecit? Capit ille Libellos,

Atque legit, lectos condidit inque sinum.

Sanctorum invidiam miratur, & ambitionem,

Sordes, mollitiem, & facta pudenda virum, 590

Deinde gravis culpæ, sed leniter, admonet illos,

Et docet ut ridens Ethnicus illa videt.

Certè ego si vestro vidissem ex ordine quemquam

Talia peccantem qualia fertis, ait,

Non modo rem turpem tacuisssem, veste sed ista

Texissem. Christi sic puto poscit honor.

Vos precor ergo Patres nunc uni incumbite paci;

Cumque unus simus Grex, sit & una Fides.

Consulte ergo Gregi. Fidei componite formam;

Atq; illam faciam ne sit inanis ego. 600

Dixit. Et illato coram omnibus igne libellos

Comburi Patrum jussit edace nigros.

Sec. Heu, quantum experti præstat sapientia Regis

Doctorum libris, ingenioque Scholæ.

Quid fecere Patres postquam essent igne libelli

Combusti, nec erat jam locus invidiæ?

Pr. Nescio.

Pr. Nescio. Non extant Synodi decreta. Quod extat
Indignum multis creditur esse fide.

Quorsum Philosophi spectat Comœdia victi?

Cur hostis ficto vulnere succubuit? 610

Dogmata sed constat Synodum damnasse Ariana,

Nam visum est, Jesum, Patribus, esse Deum.

Doctrinas etiam ante Arium damnasse fere omnes,

Adversas Fidei quam Sacra Scripta docent.

Sed dum verba Dei tentant exponere frustra

Verbis Græcorum, Philosophoque modo,

Non intellectæ periire Patrum rationes,

Hæresis & crevit tanto Ariana magis.

Jussus Ab-æterno-genitum, si dixeris, ecquid

(Multoties repetens) concipis inde rei? 620

Sec. Quî possum? superat captum generatio Christi

Nostrium, quâ Deus est, utque puto, Angelicum.

Sed possum jussus non contradicere. Possum

Credere, si dederit qui jubet ipse fidem.

Pr. Dicit Aristoteles Ens est Essentia; dicunt

Doctores nostri quod Deus est Deitas.

Inque Deo Sapiens Sapientia, velle volens est,

Quodque Deo tribui debeat id Deus est.

Quem

Quem potes ex verbis sic junctis sculpere sensum?

Sec. Audio verba, meras sed video tenebras. 63

Tunc Fidem Christi stabilitam dixeris esse

Principis imperiis, ingeniisve Patrum,

Per nova, prolatam, nil significantia verba,

Et quæ divinis sunt aliena libris?

Istane perpetuam procurant credita vitam,

Perpetuamve dabunt ista negata crucem?

Antiquos Dominus nos jussit adire Prophetas,

Cum sit salvatrix inde petenda Fides?

In Veteri sacro legiturne Essentia libro?

Non. Neque repperies talia verba Novo. 64

Nam neq; Christus eo, Christi nec Apostolus usque

More loqui jussit, sicve loquutus erat.

Progenies Noachi sic est fortasse loquuta,

Tunc cum cessarent ædificare Babel.

Sed missa hæc facio, desidero namque quid actum

Scire, quod Hæresium spectat ad Historiam.

Dic nunc quas isto signarunt nomine Patres

Doctrinas, & quæ poena statuta quibus.

Pr. Hæreticum primò faciunt, qui, dicere nullos,

Aut uno plures, auferit, esse Deos. 65

Hoc expellebant Decreto Idololatriam,

Manetis, rerum Principiumque duplum.

Hæreticum faciunt qui Mundum dixerit esse

Æternum; æterni quique opus esse negat;

Qui Iesum negat esse Deum, Genitumque, & eundem

Cum Patre; & ingenitum qui negat esse Patrem;

Quiq; alium natum esse Deo Patre præter Iesum

Dixerit; a ut ipsum tempore natum aliquo;

Quique ipsum dicet, solido sine corpore, spectrum,

Vel rationalem non habuisse animam; 660

Aut illo negat esse modo Genitum quali generatur

Lumen ab accenso Lumine, & ambo simul;

Quique Deum carnem quo sumpsit tempore nostram

Descendisse negat Virginis in gremium;

Quique negat Genitum genitori ὁμοούσιον esse

Ingenito; aut natum Virgine Matre negat;

Et qui pro nobis passum nostra que salute

Esse negat; vel qui mortem obiisse negat;

Et qui post mortem non surrexisse fatetur;

Vel negat ad dextram nunc residere Patris; 670

Aut negat inde iterum venturum, ut iudicet omnes

Viventesque homines, quique obiere diem.

Hos

Hos facit Hæreticos Synodus Nicena. Sed Acta
Nicenæ Synodi non valere diu.

Nam Constantini Successor *ὁμολογῶν* illud
(Areii fautor) noluit esse ratum.

Sic nec habebat adhuc constantem Ecclesia pacem,

Nec certam Patres quam voluere Fidem.

Sec. Non rectè Patres myſteria dicere verbis

Tentarunt, animis non capienda ſuis. 68

Namque hominem eſſe Deum, factis cognoscere ſolis

Testibus & ſolis cernere facta, licet;

Facta ferebantur Chriſti miracula multa,

A ſolo fieri quæ potuere Deo.

Illa quibus mediis fiunt comprehendere mente

Nemo, præter eum qui facit illa, poteſt.

Omne genus morbi verbi virtute fugavit,

Illum juſſa levis ſuſtulit unda gravem.

Illius ad vocem poſuerunt flabra protervi

Venti, compreſſis & ſilvere animis. 69

Defunctis vitam; privatis lumine viſum

Reſtituit, claudis (voce) gradumque dedit.

In vinum mutavit aquam. Bis multiplicatum

Ad populum panem numine fertque ſuo.

Quorum Factorum testes habuere probatos

Niceni Patres, queis habuere fidem,

Matthæum, Marcum, Lucam, Petrum, atq; Johannem,

Discipulosque alios. His habuere Fidem.

Quî potuere Patres igitur de re manifesta,

Et tam confessa, credere non eadem? 700

Pr. Scis Græcos numero reliquos superasse, & in illis

Sectam Aristotelis prævaluisse aliis.

Judæus Signis; Græcus cedebat Elenchis,

Ut qui quærebat non *ἔν* sed *λόγῳ*,

Sec. Sed quo fine, Dei dum propria facta fatentur,

Quærebant fieri quo potuere modo?

Pr. Scilicet in Synodo docti, indoctique fuerunt;

Doctos quos fecit lectio Aristotelis.

Indocti verò, qui nil aliud didicissent

Quam pro se Christum mortem obiisse crucis, 710

Et quorum nullos servabant scrinia libros,

Excepto tantum Codice utroque sacro.

Hi quia non audent adversum dicere Doctos;

Dicere nec contra Biblia sacra volunt,

Contenti sanctam Triadem firmasse, simulque

Non uno plures in Triade esse Deos;

D

Solliciti

Solliciti nimium de verbis esse timebant,

Ne quis eos Doctus diceret esse rudes.

Namque ignorabant peregrina vocabula quantum

Ad res mutandas, diffidumque valent. 720

Sec. Damnatos autem quæ tandem poena sequuta est?

Cujus ad arbitrium? Principis an Patrum?

Pr. Aspera poena fatis, citraque gravissima mortem.

Peccanti Clero poena erat exilium.

Peccanti Laico via claudebatur ad omne

Civilis vitæ, militiæque decus;

Nec Patrum arbitrio (quibus accusare dabatur)

Legibus at scriptis Principis Imperio.

Sec. Crimen erat, fateor, Synodi contraria dictis,

Cum fuerint lata lege probata, loqui. 730

Cur tamen impietas dicenda sit, haud bene cerno;

Nam non es, si non impius esse velis.

Et qui credebant se Biblia sacra sequutos,

Esse proculdubio se voluere pios.

Illo, damnati quam magnos, tempore, honores,

Quantas divitias deferuere, puta;

Quo vixere metu, quantos subiere dolores,

Ut conservarent quam tenuere Fidem!

Anne

Anne Fidem quisquam tanti facit Impius? Illis

Regnare est summum, divitiæque bonum. 740

Errarunt. Synodi doctrinam cernere sanctæ

In scriptis cæci non potuere sacris.

Ergone cæcus homo damnabitur Impietatis,

Quando non (jussus Lege videre) videt?

Cur non & patria jubeatur cedere finus,

Si non & nasum corrigat ille suum?

Æquum erat, in tenebris verborum, ignoscere si quis

Cavit ne plures diceret esse Deos.

Inter Non-genitum, Genitumque in tempore nullo,

Quid sit diffidii non capit omnis homo. 750

Nec quorum lingua Verbum substantia dici,

Aut animo possit qua ratione capi.

Vox Hypostasis sonat ut substantia Græcis;

Qui dicit tres sunt, tres ait esse Deos.

Regnorum medici, verborum discite vires,

Dementem populum Lex sine mente facit.

Dic nunc cur Synodus non sanxit & Hæresin esse

Verbum, Scripturas esse negare, Dei.

Pr. Jus Indicendi Synodum tunc Cæsar habebat

Solus, & indixit cum Synodo esset opus. 760

Tunc opus est autem cum turbant Dogmata pacem.

De Libris Sacris quæstio nulla fuit.

Quæstio talis enim Scriptura iudice nunquam

Finiri, aut (alio iudice) teste potest.

Quare si Patres certassent, Hæreticique,

Dictavit libros quos Homo, quosque Deus,

Vir bone nonne vides, ut Iudice Cæsare, Verba

Essent nulla Dei non placitura sibi?

Si Nunc Hæreseos Synodus damnasset & illum,

Scripturas, verbum, qui negat esse, Dei, 770

Consilium Patrum periisset Philosophorum,

Resque ignota foret spirituale forum.

Ergo Fidem tenebris visum est involvere densis,

Proque Dei verbo subdere verba sua;

Ut sic dum Reges regeret Scriptura Fideles,

Scripturam regerent, ut voluere, Patres.

Primus ad Imperium Clero fuit hic gradus, unde

Sacra vident placitis subdita scripta fuis.

Sec. Dic mihi quam causam populi conversio tanti,

Regibus invitis, tam celeremque habuit? 780

Pr. Imprimis fecit numerofo cognita teste,

Occiso Domino reddita vita fidem.

Tum

Tum quòd tot Christus miracula fecerat ipse,

Tantaque discipuli tam manifesta fui.

Quodque suam lucem Christi doctrina ferebat

Secum, cogentem simplicitate sua.

Adde quòd ad Christum populo veniebat ab omni,

Si cui Sacrifici non placuere fui.

Israelitarum sic regnum transtulit olim

Fastus Elidarum junctus avaritiæ. 790

Turba frequens erat hæc & habebat nomina multa

Nobilium, notos divitiisque viros.

Traxit & (ut dixi) multos æquatio vitæ,

Mensaque communis queis erat una Fides.

Doctis, Indoctis, Fidis simul & Simulatis,

Hæc paupertatis dulce levamen erat.

Crescentem numerum jam non mirabere; Namq;

Crevit vera Fides, Hypocrisisque simul.

Denique summus honor Doctis fuit in grege Christi;

Maxima Christicolis hæc fuit ambitio. 800

Sed quod non fuerant eadem, at contraria docti,

Principium primum seditionis erat.

Sec. Quos doctos narras? Quoniã nec Apostolus ullus,

Discipulusve fuit, quod scio, Philosophus.

An quibus ingenium breve erat sed barba profunda;

Quorum asper sermo, lubrica vita fuit;

Et quos ad fraudes damnarat Inedia viles,

Re stultos, falso nomine Philosophos?

Pr. Hos ipsos. Quorum multos Ecclesia habebat.

Quicquid cepissent retia, Piscis erat. 810

Ex horum numero fiebat Episcopus, ut quis

Insignis Logicus, Rhetoricusve fuit.

Qui veteris certant imbuti errore Magistri,

Verba Dei ad Sectam ducere quisque suam.

Verborum pugnam parit ignorantia discors,

Quam nexus rerum conciliare solet.

Horum quisque tamen sapiens sibi tam vehementer

Esse videbatur, tamque superbus erat,

Ut non Philosophos præ se contemneret omnes,

Ut pecudes totidem, quæ ratione carent. 820

Philosophos (iisdem si non didicere Magistris)

Spurcabant ipsos, quo potuere, luto.

Qua freti virtute? Modo quoniam, atque Figura

Scibant differere, & ludere in ambiguo.

Hæc illis Logica, Ratio, Sapiencia, Virtus,

Ambitio, Spes, & gloria summa fuit.

Deque

Deque sacris verbis dum disceptatur, in Artem

Vertitur ignotam debilitata Fides.

Ars ignota fuit, quæ nunc est Theiologia.

An circumscripsit quis sine fine Deum? 830

Quæ, de Natura Divina dicere fas est,

Quæque tacere decet, Pagina Sacra docet.

Discipulus Christi discernitur agnitione,

Et cultu, Sacri quem docuere libri;

Et vitâ, quæ sit divinæ congrua Legi.

Non à Naturæ cognitione Sacræ.

Sec. At cur Niceni tanto conamine quondam

De Christo, Physicè differuere Patres,

Cum nihil in tota Scriptura clarius extet

Quàm Salvatoris cùm Caro, tùm Deitas? 840

Pr. Cur nisi quod puduit quicquam nescire videri

Philosophum, aut victum discere, vera licet?

Dum pugnant freti veteris ratione Magistri,

Non tenuere novam vasa verusta fidem.

Causa Potestatis tamen hæc discordia Patrum,

Principium & Regni Spiritualis erat.

Nam Constantinus populis dum reddere pacem

Nititur, atque unam constabilire Fidem,

Lex (inquit) fiet quicquid statueris ; & illam

Curabo ne quis transgrediatur ego. 850

Hinc vulgò visum est, in rebus Relligionis,

Consensu Regis non opus esse sui.

Unus, habebatur Princeps quoque, de grege, Cæsar,

Seque suæ Synodo subdere visus erat.

Utque alii, poterat, si dissensisset ab illa,

Hæreticus dici Legibus ipse suis.

Non illum Domini sancta depellere Cœna

Hactenus audebant. Spes (sed inermis) erat.

Hinc quoq; præsumptum est conscripta Oracula libris

Sacra, Sacerdotis solius ore loqui. 860

Quæque, ad Scripturas spectarat libera Sacras,

Ad Patres spectat nunc pavefacta Fides.

Lege Dei dupla facta est Ecclesia biceps,

Lex una est animis, altera corporibus.

Atq; duplex homines terrebat pœna misellos,

Cognita pœna omnes, credita pœna pios.

Sec. Magna fuit, fateor, Synodorum prisca Potestas ;

Atqui res, Synodus, rara brevisque fuit ;

Nec Papæ potuit concedere, Regia jura ;

Nec quamvis poterant, id voluisse puto. 870

Pr. Per

Pr. Per quatuor Synodos primas, centumq; per annos,

Per Regum inscitiam, per populumq; levem,
Creverat obscure Papæ furtiva Potestas,

Donec Romano Principe major erat.

Nimirum, Piscator erat, piscemque petivit;

Et Piscatorum coetus erat Synodus.

Sed pro pisce fuit rerum suprema potestas;

Capturam facilem turbida præbet aqua.

Cuncta fuere prius tenebris turbisq; replenda,

Terrarum Domini quam potuere capi. 880

Et partes aliquas sibi vult fortuna relinqui,

Quæ summi tacita est actio certa Dei.

Sec. Verum quo pacto, de paupere Philosophastro,

Obtinuit, terris, proximus esse Deo?

Pr. Historiæ filum quod nunc subtile retexo,

Ostendet breviter, perspicuèque satis.

Finita Synodo statim nova dogmata surgunt,

Quamque prius fuerat acrior ira redit.

Post Constantinum, rexit Constantius Orbem,

Catholicos vexans; namque Arianus erat. 890

Ille & Athanasium Magnum terroribus implens,

Martyrium, vitâ, fecit amare minus.

Exul

Exul ab Ægypto, Constantis castra per Alpes,

Gallorumque adiit frigida rura senex.

Judice te, meritò, latas à Principe Leges,

Aufus, doctrinæ post-posuisse suæ.

Proximus huic, mundi tenuit Julianus habenas,

Antè quidem Christi qui simularat ovem;

Sanctorum nunc hostis erat; verùm ille pepercit

Fortunis, sacri corporibusq; gregis.

900

Sed fecit quod pejus erat. Nam Tempia Deorum

Surdorum pridem diruta restituit;

Atque Idolorum cultum revocavit ineptum.

Sic iterum ritus convaluere mali.

Christicolas autem sanxit non esse docendos

Ingenuas artes, bella paratque animis.

Sec. Non tutam forsan Pietatem viderat inter

Grammaticos, Logicos, Rhetoricosque viros.

Scilicet, his, patrias amor est reprehendere leges,

Et statum rerum vertere, summa Venus.

910

Non minùs ingenii committit gloria Doctos,

Quàm Reges rapti dedecus imperii.

Pr. At frustra cultum permisit Rex Julianus

Gentibus antiquum, nemo ubi sacra dabat.

Quisq;

Quisq; suum Taurum, Vitulum, comedebat & Agnum;

Sacrificus rarus, victima cara fuit.

Frigebant aræ, desertaque Tempia filebant :

Catholicum, de Diis dicere pauca, fuit.

Et dum quisque suam rem solam curat & urget,

De dubia dixit Relligione nihil. 920

Et quia defuerat populus Diis sacrificare,

Fit nova Relligio, quæ fuit antè vetus.

At mox à Persis Rex cæditur hostibus (hostis,

Dicebat clerus, quod fuit ille Dei.)

Tunc etiam Gotthi coeperunt arma movere,

In sibi vicinos Imperii populos.

Forfitan injustè, sed non tamen absque colore

Justitiæ ; fatis est Regibus ipse color.

Gentibus & tandem posuerunt nomina victis,

Non audita priùs, quæ voluere Duces. 930

Vandalus hinc, Gotthusque, Herulusque, Hunnusque, &

Ad Boream fines occupat Imperii. (Alanus

Nominibus variis, una sed origine Gotthi,

Nascitur ex una pustula multa lue.

Et tandem Italiam crebris successibus implent,

Et miscent verbis verba Latina suis,

Er

Et Gentem genti. Romanam possidet urbem

Gotthus ; sed doctus sacra Latina prius.

Atque fui Gotthis (ut Græcis atque Latinis)

Catholiciq; inerant, Hæreticiq; viri.

Post hunc regnavit Jovianus mensibus octo,

Christicolis demptas reddidit ille Scholas.

Catholicus fuit ille quidem, sed legibus uti

Æquis Catholicos, Hæreticosque jubet.

Quo facto moritur ; tanquam si scepra tulisset,

Effet ut in tuto libera cuique Fides.

Romana accipiens tunc fræna Valentinianus

De sacra mutat Relligione nihil.

Nec qui successit cui nomen Gratia fecit.

Paci juncta fides dulcis utrique fuit.

Sec. Quem tulit effectum concessa licentia tanta?

Pr. Nec pax consequitur nec bene certa Fides.

Qui non audebant Deitatem tollere Christo,

Spiritui Sancto tollere non dubitant.

Impietatis erat tantæ Macedonius Author,

Qui Byzantinas ore regebat oves.

Audax Orator ; torrentis more sonorus,

Turbidus atque celer, non tamen altus erat.

Jamque iterum in partes Ecclesia scinditur. Iras

Æternæ vitæ mutua cura facit. 960

Sec. Unde meæ vobis commissa est cura Salutis

Theiologi? Sine me consulitisne mihi?

Cur non & sine te liceat mihi cogere quemque

Vestrum, quod sperat, quærere more meo?

Quod si præceptis rem tantam credere vestris

Insanus cupiam, quis mihi ductor erit?

Nam dum continuò pugnatis, nescio cujum

Sum pecus; & videor neutrius esse mihi.

Hoc scio, sum Christi, qui jussit regibus omnes

Auscultare suis. Rex mihi rector erit, 970

Rex mihi rector erit Vocis; Mens libera soli

Parebit domino, quo velit ille modo.

Jam Divina Libro defixit Gratia Sacro

Quam servabo Fidem; si tamen ille velit.

Quam (puto) Doctorum sententia nulla refiget;

Sed nec eo Patriæ jura tenebo minus.

Quid nobis Arius, quid Athanasius? Reperitur

In solo sacro Codice plena salus.

Unde igitur Patrum discordia tanta profecta est,

Si non ambitio maxima causa fuit? 980

Indignum

Indignum Doctis non Reges esse putabant

Philosophi; pecudum nos habuere loco.

Pr. Post hunc Theodosiusque, puerq; Valentinianus

(Theodosius Magnus) Sceptra habuere simul.

Vicerat hic Gotthos, & eos servire coegit

Victos, sed certa conditione, sibi.

Hic & Iberinis victas ejecerat arvis

Gentes Vandalias, Hæreticum populum;

Imperii summa meruit virtute coronam;

Jure etiam tenuit cum sibi dante pari.

Catholicus fuit & multum præbebat honorem

Prælati sanctis de grege Catholico.

Nec nisi concordî censebat milite bella

Contra concordēs, prospera, posse geri.

His Synodum causis indixit. Episcopus omnis

Constantinopolin, jussus adire, venit.

Spiritus hîc Sanctus decernitur esse colendus

Ut Deus, & credi de numero esse Dei.

Hîc quoque firmantur Synodûs decreta Nicenæ

Omnia; Christicolûm perficiturq; Fides.

Post hunc successit Honorius, Arcadiusque,

Principe Theodosio natus uterque patre.

In partes iterum Regnum discinditur. Ille
Occiduas Aquilas, hic Orientis habet.

Tunc Gotthis ducibus concessa à Cæsare pridem
Audent Romani jura negare Duces.

Corripiunt enses Gotthi, Romamque petentes
Accipiunt Urbem sub ditione sua ;

Æquassetque solo fortassis Alaricus Urbem
Dimidii mundi quæ caput antè fuit, 1010

Si non Romanus venientibus obvius isser
Papa, ferens Christi jura, precesque suas.

Sed flexus pietate viri, Rex cessit, & ipsum
Protegere incolumi jussit in urbe gregem ;

Sic tamen ut tantum jus danti subditus esset,
Et successuris Regibus Italiæ.

Hoc quoque nactus erat, dum miles crederet illi
De Verbo Domini ; deque salute sua,

De Fidei mercede ; quot essent gaudia cœlis,
Et bona Catholicis quanta parata viris ; 1020

Quantus amor fratrum ; quam suavis cantio, quando
Concinit Angelicus, Catholicusque Chorus.

Hæreticis contrà quas servant Tartara poenas ;
Quas ignis flammæ, quas tenebræque simul ;

Arden-

Ardentesque animas, etiam clam corpore, quàmque

Æterni colubri vulnera sæva dolent.

De forma & vultu tortoris, ut illius ore

Spiret sævities, emineantque minæ.

Hæc inquam miles cum crederet, eligeretque

Idem, cui Romæ sceptrâ gerenda daret ;

Ne dubita quin eligeret quem Papa volebat,

Dummodo Catholicum ; si numerusque finat ;

Si quoque non alii Regni tribuisset habenas

Qui prior in manibus jure tenebat eas.

Sec. Theiologi verò concordēs, credo, fuere

Jam de Personis in Deitate tribus ;

Vel tacuere metu legum, quas sanxerat antè,

Theodosius, multas, Hæreticisq̃ue malas.

Pr. Verum ut Theodosius naturæ Legibus ille

Magnus concessit, fitque timente minor,

Veste nova rursus prodit vetus Hæresis ; Unà

Secum prodibat docta caterva virum.

Hi clamant Christos plures non esse, sed unum ;

Naturasque negant unius esse duas.

Dicite utram vultis, nam possum credere utramvis ;

Res est difficilis credere utramque simul.

Catholicus regerit cur non potes impie utramque?

Anne ignota tibi est Unio Hypostatica?

Nota. Et ob hoc ipsum non possum credere utramque;

Una est, quas unit Unio Hypostatica. 1050

Concilium rursus placuit generale vocari;

Et resonat rixis urbs Ephesina sacris.

Unde redit tristis ter victaque pars Ariana,

Non convicta tamen; sed neque muta diu.

Pòst etenim, Synodum tenuit pars illa, vocante

Principe, quo dubium, sed tenuere tamen;

Quæ sua suffragiis stabilivit dogmata multis.

Sic lance æquata Theiologia stetit.

Et nisi Catholici Chalcedone consuluissent,

Effent nunc illi forsitan Hæretici. 1060

Cuncta sed ad normam Synodo revocantur ab illa

Nicenæ Fidei, Catholicumque modum.

Hæresin, in plures formas quæ vertitur una,

Quam quondam Proteus, vincula nulla tenent:

In Chalcedonia Synodo damnata repressa est,

Sed tamen ut verbis mox reditura novis:

Namque unam jussi Personam dicere Christî,

Scilicet ut nobis esse, nec esse duas;

E

Non

Non plures una voluerunt dicere Christi

Esse voluntates ; unica quippe Patri est. 1070

Græca vocavit eos Ecclesia Mounothelitas ;

(Hæresis Imperio posthuma at illa fuit,

Nataque cum Synodos generales Papa vocabat,

(Neglecto dudum Principe) jure suo.

Sec. Ille Voluntatem Christi qui fecerit unam

Ut debet, quamvis crederet esse duas,

Salvus erit. Nihil hæc vitæ subtilia profunt ;

Zona viatoris respuit hanc maciem.

Non populum Veteris docuit sic Fœderis author ;

Tale nihil dixit Sancta Cathedra Sinæ. 1080

Sed contrà ; De me frustra quicumque loqueris,

Non impunè feres. Sum. Tibi sit fatis hoc.

Vos, ô Doctores Græci, cur dicitis uni

Tres Hypostasēs simplici inesse Deo ?

Quî scitis ? Si non scitis, ne dicite frustra :

Nuda Libri Sacri sint tibi verba fatis.

Esse Deum Christum liber hic declarat apertè,

Atque Deo-genitum : Quî queat esse rogas ?

Stulte, prius videas, an possis noscere ab actu

Ipse tui Patris, quòd generandus eras. 1090

Tu

Tu, qui musca quid est, ævum nescibis in omne,

Quid fiet, expectas, improbe, scire, Deus?

Pharmaca peccatis summo ne tange palato.

Sanari si vis, injice fortis hians.

Nam sacra qui Logico mandit myſteria dente,

Hunc vertigo capit, nausæaque, & vomitus.

Pr. Philosophis illis Nicenis nota fuerunt

Hæc satis, & scibant quid sacra verba docent.

Sed Doctrina Dei non expediebat eorum

Consiliis, mundi quos agitabat amor. 1100

Nec populum mundi tanta dulcedine cepit,

Quantâ venalis gratia Pontificum.

Namque suos Christus jubet omnes invicem amare,

Et bona vicinis omnia velle suis.

Quæ bona non tua sunt, Formæ spectator & Auri,

Ne cupias, inquit, si meus esse cupis.

Omnibus ô legem duram mœchis & avaris,

Quam, mundanorum quis tolerare potest?

Iraſci vetat, & veniam donare petenti,

(Et puto si veniam non petat) ille jubet. 1110

Christe, veras, ne quis sapientem se putet esse,

Despiciatve rudem simplicitate virum;

Æqua quidem, verùm tibi dura, Scholaſtice, lex eſt,

Qui cupis ingenio ſubdere cuncta tuo.

Discipulis Dominus, non, dixit, cogite quemquam,

Invitis quoniam gratia ſpreta perit.

Condere nec Leges juſſit, nec habere tribunal

In terris ; ſed eos ire, docere, jubet.

Non placet hoc munus ſapientibus ; eſſe meretur

Qui Rex ſummus (ait) ludimagiſter erit ? 1120

Si peccatorum quem pœnitet, atque ſalutem

Concredat Chriſto non variante fide,

Salvus erit, ſacris ſi fas eſt credere libris,

Durum eſt Romanus Clericus omnis ait.

Illene ſalvus erit qui non intelligit utrum

Chriſtus homo fuerit factus, an induerit ?

Qui Genitum eſſe nequit diſtinguere ab eſſe Profectũ,

Aut nescit Genitus quĩ Deus eſſe poteſt ?

Si datur hoc Laicis, fruſtra eſt ſapientia noſtra,

Atque animas noſtras corpora craſſa regent. 1130

Semina, Chriſtus ait, bona quidam ſeverat arvis

Agricola, at veniens mox inimicus homo,

Nocte latens, agro Zizania ſevit eodem.

In ſegetem ſemen crevit utrumque ſimul.

Mirantes servi, dubiique quid esset agendum,

Ut mos est, Dominum consulere suum.

Evelline jubes istas radicitus herbas ?

Vel si non placet hoc, dicito quid facimus.

Ille, simul crescant dum Messis venerit, inquit,

Igni fasciculos inde parate meo.

1140

Hæreticos Christus vetat hac sub imagine tolli,

Ante diem extremum, judiciumque Dei.

Doctrinæ vestræ si frater forte repugnet ;

Molliter hunc verbis instrue, Paulus ait,

Si Deus illius velit illucescere menti,

Ne non inveniat gratia fera locum.

Non magni fecere Patres textum hunc, neq; multo

Pluris eis rectæ Lex rationis erat.

Maxima quando meo mea res sit agenda periculo,

Mene vetas uti, tu, ratione mea ?

1150

Dæmonis inferni si te duce labor in ignem

(Quod ne contingat nescio quid prohibet)

Præcipit, ut redimas, Lex æqui, corpore corpus,

Proque salute mea perdere velle tuam.

Hæc dictat ratio si coget. Det mihi qui vult

Consilium ; sed qui coget iniquus erit.

Sec. Hæreticis leges tibi non placet esse molestas,

Doctrinæ nulli crimen inesse putas?

Quas cædes, nescis, nuper doctrina nefanda

Egressa Oxonio, Cambrigiâque dedit? 1160

Occidit Carolum doctrina Academica Regem,

Multosque insignes nobilitate viros.

Necnon Henrici, doctrina Pontificali,

Gallorum Reges occubuere duo.

Curam qui pacis suscepit cunque tuendæ,

Doctorum duris legibus ora premat.

Pr. Quid potuit doctrina mali ex hoc tempore vidi,

Et vidi Leges quàm valere parùm.

Infesto sed fera venit medicina popello

Multo ; qui, quæ sunt Principis, arma tenet. 1170

Regi cui præsens non est exercitus, illi

(Seu vult, seu non vult) Ensiser est populus,

Ut nil sit quod agant leges. Nihil est ressecandum ;

Optima demulcens est medicina manus.

Exigat ad Leges pacem, convicia tollat

Rex ; dubitare potes quin Schola inermis erit?

Cætera fit calamus liber, fit libera lingua,

Si mores saltem non docet illa malos.

Non

Non loquitur Pietas perplexa. Sed insidiarum

Signum non fallax est tenebrosa phrasis. 1180

Nam Christus lux est; ad eum venientibus ipse

Prælucens claro lumine monstrat iter.

Numquid divinæ, sunt pars, ænigmata, legis,

Ingeniovè salus est tribuenda meo?

OEdipodas solos salvandos credimus esse?

Aut Christi teneræ Sphinge regentur oves?

At Sphinges nequeunt, ænigmata Conciliorum

Primorum quatuor, solvere mille decem.

Cur agit ergo (puras) Nicena Ecclesia Sphingem,

Si non ut tollat Regibus imperium? 1190

Sustulit imperium, passus non debita jura,

Constantinorum primus, habere Patres.

Inde suos populus cœpit contemnere Reges,

Portantes unâ Pontificale jugum.

Atque utri vellet, Domino servire, duorum,

Suetus, vix patria lege regendus erat.

Nam quoties patrias leges sibi frangere visum est,

Fracturæ, leges opposuere Dei.

Et quoties servire Deo minus expediebat,

Excussit populus liber utrumq; jugum. 1200

Exitiosa fuit nimia ista licentia paci;

Sed populo Lotus, militibusque fuit.

Prona igitur facilisque fuit victoria Gotthis,

Qui Romam Mystæ supposuere suo.

Jamque potestatis Papa esset culmen adeptus,

Si non Gotthorum Rex metuendus erat.

Namque à Romanis Aquilis Oriente remotis,

Non ulla apparens causa timoris erat.

Illas miles aves fecit quacunque volare,

Vellet; sunt & aves quas jubet ille bonæ. 1210

Non caret auspicio quodcunque inceperit ille

Cui non invitæ subjiciuntur aves.

Jamque probans vires Papa excommunicat ipsum

Induperatorem, nomine Anastasium.

Se. Cur? Pr. Chalcedoniæ Synodi decreta teneri

Non fecit, quantum Catholicum decuit.

Post hunc Justinus, post illum Justinianus

Regnavit, Papis & placuere suis.

Quorum hic imprimis Romani Codice juris

Insignis, longo tempore jura dedit. 1220

Fœlix eximiis belloque & pace ministris,

Quorum virtutes credidit esse suas.

Huic

Huic Gotthos Latiis Belifarius expulit arvis,
 (Quanquam uxore minor) maximus ille ducum.

Pontificum pulsus Effulsit gloria Gotthis;

Sub cœlo rerum maxima, Papa fuit.

Cedunt arma mitræ, concessit Episcopus omnis,

Etsi quisque sibi jus cupiebat idem.

Cessit, sed tardè, Constantinopolitanus,

Æquali quanquam dignus honore fuit. 1230

Leviathan naribus, Behemothq; receperat hamum;

Et Rex & Populus servus uterque fuit.

Sec. Amplius ergo nihil Papæ restabat agendum

Quàm genus humanum luce beare sua;

Et post terrarum, cœlorum quærere regnum,

Ut serpens, sapiens; simplicitate puer.

Pr. τῶ δ' ἔτερον μὲν ἔδωκε πάσης, ἔτερον δ' ἀνευδύσει

Nempe datum prius est, posterius minimè.

Omnia Pontifices superarunt cnodula quotquot

Producit tellus calliditate sua. 1240

Sed Regnum duplex, Carnale, & Spirituale,

Non nimix signum simplicitatis erat.

Nec Papas credas egisse per otia vitas,

Nec quod agendum ultra nil habuere putes.

Vota

Vota hominum semper votis augentur adeptis;

Accedens partas copia servat opes.

Piscator solitam non spernit callidus artem,

Quantavis præda retibus implicita.

Res agit ille suas semper. Vel retia sarcit,

Si quo perrupit magna balena loco.

1250

Aut hamos fortasse novas meditatur, & escas

Piscibus, aut aliquod nectere fraudis opus.

Aut illis placitos escarum adhibere colores,

Noxia vel nitidis Pharmaca quærit aquis.

Omniaque emissis scrutatur litora servis,

Quæ fugit, & quæ, quis litora piscis amat.

Tum quos, & quibus, & quanti vendat nova cura est;

Et mensæ pisces quos retinere suæ.

Quos sale conspergat, compluri quos sale duret;

Et quis marcescens abjiciendus erit.

1260

Adde quod & multis cura est, & maxima, natis

Perduraturas ædificare casas.

Circumstant similes curæ Papam; similisque

Ars est; & semper res agit ille suas.

Principibusque parat nova vincula religionis

Tenuia, quæ faciet fortia stultities.

Doctri-

Doctrinisque novis farcit, si postulat usus,

Aut levius reddit religionis onus.

Aut aliquod monstrum doctrinæ, è pyxide Circes,

Ornat, ita ut Pytheus crederet esse suum. 1270

Absurdumve aliquod sustentat dogma bifurcis,

Unde stupens capitur, qui fuit ante catus.

Debet & ad gentes longinquas mittere scitum

Quales sunt ; illis qualis & esca placet.

Indo, namque Scythæ, divisoque orbe Britanno,

Est anima, & salvam rem cupit esse suam.

Et Novus Orbis habet, tellusque Incognita, multas

Nec nigras animas, corpora nigra licet.

Argentique habet illa, & flavi frustra metalli ;

Hæc sibi ne pereant Papa cavere solet. 1280

Quos premet, & quibus indulgebit, id est, sale sparget

Reges & proceres, abjicietve, putat,

Et quos post mortem (sed longo tempore) Divis

Debet sacratos adnumerare suis.

Ut sale durati, durant hi pluribus annis,

Non magno pretio quos sibi pauper emat.

Denique, quod primum est claras non negligit ille

Natis, cognatis, ædificare casas.

Plures

Plures Pontificum sunt curæ ; quas numerare

Difficile est, mentem ni juvet ordo meam. 1290

Ostia sed fusci stabo Polyphemus ad antri,

Utque foràs tendit quemque notabo dolum.

Sec. Hac nimium vereor ne sit narratio longa ;

Fraus potuit doctos nulla latere Senes.

O quantum fraudis, sexcentos posse per annos,

Milleque ab ingeniis surgere, credis, opus ?

Tempus adest cœnæ, serum est percurrere cuncta ;

Craftina, si vis tu, finiet illa dies. (inquit ;

Pr. Non serum est, meus ecce bonus Chronometra quid

Præcisè sextam dimidiamque notat. 1300

Septima sermoni finem faciet nota nostro,

Otia ne non det craftina forte dies.

Præter Judæos, Gentes Idola colebant,

Omnes, & domibus plura habuere suis.

Aurea divitibus stabant, & eburna Sacellis,

Aut ex argento, aut ære Corinthiaco,

Aut stabat summi Parius lapis arte Magistri

Factus. Materiam nam superabat opus.

Ingenium nullum, potuit facundia nulla

Eripere hæc avidis tam pretiosa viris. 1310

Quid

Quid faciet Præco (quoniam miracula cessant.)

Quî potuit verbo conciliare fidem?

Nam si non illis simulachra indulta fuissent,

Judæum Græcus vix coluisset homo.

Ergo coli sapiens permisit Doctor; at illa

Sub certa tantum conditione coli.

Nempe ut mutarent divorum nomina. Nolunt

Vel Solis dici, vel simulachra Jovis,

Vel Phœbi, Martis, Lunæ, Veneris, vel Amoris,

Mercurii, Bacchi, Palladis, aut Cereris. 1320

Sed Christi, Petri, Pauli, Sanctæque Mariæ,

Aut alio quovis nomine Apostolico.

Sic Fidei veræ comes ire Idololatria

Permissa est; vera plus placuitque Fide.

Quam nullus Princeps est ausus tempore longo

Lædere, nec sibi grex senserat esse male.

Sed veluti properæ curæ subnascitur ulcus

Acre, quod ad tempus non breve sæpe latet,

Et tandem erumpit; sic morbum Rex Leo primus

Sensit, nec potuit jam superare malum. 1330

Sed tamen hinc natum est bellum calamare Sophistis,

Temporis illius qui docuere Fidem.

Hoc

Hoc bello victi cessarunt Iconomachi,

Non concedentes, sed siluere diu.

Hac arte effectum est, ne quando cerneret artem

Stulta, stupens, & hians plebs in Imaginibus.

Numina nec tantum Gentes fictilia amabant,

Sed Festos etiam concelebrare dies;

Tollere quos quicumque esset conatus ineptus,

Fecisset madidum faxeus imber eum.

1340

Hinc Chronicus festus (tunc Saturnalia) nunc est

Catholicus festus, nomine Carnevale.

Nonne etiam mensis Maii primum meministi,

Te puero, juvenes concelebrare diem?

Ut Phallum arboreum (membrum navile) ferebant

E sylvis, medio quem statuere foro;

Utque illum circa juvenes duxere Choreas

Aptus vir bellis, apta puella viris?

Hunc festum Gentes olim Priapeia vocabant,

Optatum pueris Virginibusque diem.

1350

Nondum defecit vetus Ambervalia festus

(Festus, at innocuus, permanet ille dies.)

Et quem rurales finita messe coloni

Cum Baccho Cereris concelebrare solent,

Tem.

Temporibus priscis sunt Bacchanalia dicta,

Cum Vini colerent ebrietate Deum.

Multa tulere patres legi contraria Christi,

Dum populum properant conciliare sibi.

Nec sic venisset fortasse Profelyta multus,

Si non à causis pluribus actus erat. 1360

Vita Sacerdotum cunctis odiosa erat, illis

Ingenii aut morum gratia nulla fuit.

Nam tristi gravitate superbus Hypocrita quem non

Offendit, quamquam cætera doctus homo ?

Qui spretis aliis sapiens vult solus haberi

Et dici, quamvis nil sciat ille boni ;

Iusta tibi solvi qui postulat omnia, summo,

Adque datum punctum, jure Geometrico ;

Ipse tamen solvit sua, libertate Poetæ ;

Hunc focium vitæ dixeris esse bonum ? 1370

Compulit ad Christum, vita improba Sacrificorum

Multos foelices ingenuosque viros.

Quippe parùm possunt insulfos ferre, pudico

Ingenio nati, non inopesque viri.

Sed multò plures traxit communio victus,

Quamquam illos inopes, contiguosq; fami.

Sec. Siste gradū. Quoniā nec adhuc, in imagine Christi,

Aut Sancti, quicquam cerno ego inesse mali.

Non ego, si flector, si verba effundo precantum,

Sique meos oculos detinet effigies; 1380

Non illi flector, non alloquor, aut colo. Solum

Oro Deum, nomen cogito mente Dei.

Tunc Deos Romæ credis simulachra videri?

Quid faciunt ergo tot simulachra? Monent.

Quod fuit olim Serpens Æneus Israelitis,

Atque Sacerdoti quod Cherubinus erat,

(Ante illos, Dominoq; Authore, precatio facta est)

Hoc sancto, Sancti præstat imago, viro.

Pr. Difficile esse putas homini, præsertim Idiotæ,

Credere in Effigie posse latere Deum? 1390

Naturam humanam nimium nescire videris.

Credere (crede mihi) quidlibet ille potest.

Nam simul ac hominem possedit cura futuri

Temporis, ipse suum consuluitq; metum,

Credere pronus erit spem qualemq; ferenti,

Atque sequi multos quâ videt ira via.

Credebant Gentes habitare in Imagine numen,

An minùs illorum est vivida nostra fides?

Quòd

Sed non tam temerè tantos concedit honores

Papa, sed ut vitas Signa probare videt;

Nec subitò, sed cum vita decesserit annis

Permuitis quemquam sanctificare solet. 1490

Pr. Nec mirum. Præfens mendacia respuit ætas,

Ad quæ posteritas fera coacta tacet.

Jam fuit æternæ nimium via commoda vitæ.

Durum erat in tota Relligione nihil.

Externus labor omnis erat, nec erat gravis. Intus

Nescitum est cujus Relligionis erant.

Qui servit Clero, qui Clero prædia donat,

Clero magnificas ædificatque domos,

Is Pius est. Divumq; olim referetur in Album;

Æterna est illis vita in Ephemeride. 1500

Papa licet rigidus divini exactor honoris

Non erat, & facilem præstitit esse Fidem,

Non ita neglexit placidè sua jura & honorem;

Sed summus, si quis deroget, ultor erat.

Gentis Anastasius Romanæ erat Induperator,

Ille tamen sacro fulmine tactus erat.

Cur? Quia passus erat violari Chalcedonensis

Articulos Synodi, sæpius admonitus.

Sed confirmata est Synodus sub Justiniano,

Hæreticæ Fidei terribilisque fuit. 1510

Namque is Theiologus doctus cupiebat haberi,

Atque suo Princeps Codice plenus erat.

Ille tulit leges primus, quibus Hæresis (etfi

Congrua Scripturis) morte luenda foret.

Ille sibi, & Papis multos jugulavit honestos

(Quales nos hodie dicimur) hæreticos.

Ille metu solvit, detraxit frænaque Papis,

Expulsis Ghottis Regibus Italia.

Ille Potestatem Papalem Spiritualem

Inflavit, pestis quæ fuit imperii. 1520

Alter damnabat sanctos, spoliabat & alter;

Regnum Papa petens; Rex, ut avarus, opes.

Jamque animo Papæ dolor unicus hæsit, habere

Constantinopoli Præfulem honore parem.

Attamen obtinuit paulò post, Principe Phoca,

Primatum ad nostros quem tenet usque dies.

Nam Rex Tiberius successit Justiniano,

Cui vitam dempsit Sceptraque Mauritiis;

Mauritio Phocas; Phocæque Heraclius armis.

Proditor is fuit, hic mounothelita fuit. 1530

Phocas

Phocas Catholicus Primatum Spiritualem

Papæ concessit ; participi sceleris.

Plus ultra nihil est. Res est altissima terris

Papa, sibi visus vix minor esse Deo.

Solaque cura manet quo pacto debeat uti

Fortunæ fluxu, muneribusque frui ;

Quantos induerat radios splendoris, & esset

Stella quibus foelix, stella maligna quibus ;

Regna quibus deceat dare, vendere, tollere, quique

Exaltandus erat, quique premendus erat. 1540

Promere sed lumen Libri, atque abscondere, Sacri,

Ipsius arbitrio, maxima cura fuit.

Namq; per hoc tempus cessavit lingua Latina

Romæ, quæ longo tempore Babel erat ;

Inque unam linguas multas conflaverat ætas ;

Italica hæc vulgo nomine dicta fuit.

Sic qui doctrina cæcus fuit antè popellus,

Cogitur officiis furdus adesse sacris.

Clerus cognoscet solus Scriptura Precesque

Quid dicunt. Populus dicere discat Amen. 1550

Uni cunctorum commissa est cura salutis,

Romani loquitur Præfulis ore Deus.

Quod si concedas, quid profunt Biblia sancta?

Salvus eris, si quæ jusserit ille facis.

Sec. Non erat ambitio, sed erat sapientia, vulgò

Scripturas sacras quod vetuere legi.

Nonne Dei populum vetuit conscendere montem.

Flammantem Moses inde videre Deum?

Nuper ut in partes fracta est Ecclesia nostra

Vidisti; Sectæ quotque fuere hominum? 1560

Independentes, Tremuli, Presbyteriani,

Quintimonarchistæ, Præsulici, Dibaphi.

Quàm multo sævum satiabant sanguine Martem.

Scituri bello judice verba Dei.

Qui cupit in celsum Sinæ conscendere montem,

Antè in Parnasso fabricet ille scalam.

Pr. Tune adeo bonus es, tantorum ut causa malorum

Visa sit esse tibi Biblia Sacra legi?

Sederat in Clero veteris fæx ambitionis;

Non illis nostræ cura salutis erat: 1570

Quis Fidei nostræ, certabant, imperitaret,

Et caperet lucrum, quod venit inde, sibi.

Nam cum naufragium passa est Romana potestas

Ad scopulos nostros, juraque perdiderat,

Quòd simulachra monent, color est è pyxide Circes

Sumptus, & Idolo cuilibet aptus erit. 1400

Nil facit exemplum Serpentis, nec Cherubini,

Quos fieri & statui jusserrat ipse Deus.

Respice mandatum Domini. Tibi sculptile, dixit,

Non facies. Populus fecerat illa Deo.

Cessantis quondam pluviae signum fuit Iris;

Sanati morsus Æneus ille Draco.

Sec. Nec colui Simulachra, nec esse colenda putabam;

Attamen assensu lætus abibo tuo.

Persequere inceptum, quibus insuper artibus usi

Sunt Piscatores ordine quasque refer, 1410

Pr. Est aliud genus Idoli subtilius omni

Materia, quali vita carere nequit.

Ære simplicius, subtilius æthere puro;

Mobile; sed nullo quod queat esse loco.

Talibus Idolis non est macilentior umbra;

Namq; patente oculo cernitur umbra nigra.

Illa Idola oculis nunquam cernuntur apertis,

Sed tantum clausis, attonitisve metu.

Sicut subtilis magis est sapientia per se

Quam quisquam sapiens, re bonitasq; bona; 1420

Sic etiam subtilior est Idololatria

Quam dico, quàm quæ materialis erat.

Sec. Hæc ænigmaticè quamvis narraſſe videris,

Attamen ut capiam non opus OEdipode eſt.

Namque mera indoctæ coluerunt Somnia Gentes

Picta Sacerdotes quo voluere modo.

Nocturnum populum nemo non viderat. Unde

Advenere tamen neſcius omnis erat.

Pr. Hinc metus ignoti, doctrinaque Dæmoniorum,

Subdita corruptis Philoſophisq̃ Fides. 143º

Reſpexitque Fides ex illo tempore Patrum

Dogmata, non Sacri quæ docuere Libri.

Sic populus trepidus pendeſcit ab ore Magiſtri ;

Cœperunt Regum juſſa valere parùm.

Cara nimis pauci verſabant Biblia. Nondum

Artis erat libros multiplicare Typis.

Inque Patrum manibus manſere Oracula Sancta,

Quorum præceptis tunc didicere loqui.

Deinde quod in Templis curabant commemorari

Doctorum quædam nomina amica ſibi, 144º

Expediebat eis. Spes oſtentata triumpho,

Militiæ eſt ſemper maxima cauſa bonæ.

Sec. Sed quid, an in Templis, & dum celebrantur
Divini, fas est concelebrare hominem (honores

Quem pius ignoras sit an impius, ignibus attris

Subtùs, an in cœli luce beatus agat?

Regibus infesto signabis nomine Fastos?

Becchetti stabit Fatum in Ephemeride?

Pr. Quod stetit id stabit, vim legis dum tenet Usus.

Et populos recta pro ratione regit. 1450

Papa sed ad magnam spem cor dilatat, & orbis

Totius imperium cogitat esse suum.

Et juris titulos extorquet Codice sacro;

Supponi sibi vult omnia Jure Dei.

Nominibusque capit Regum Regalia jura.

(Sæpe Fidem gignit nomen inane rei.)

Pontificem dici vult se, quo nomine quondam

Augustus Romæ cœperat Imperium.

Quodque fuit Moses Judæis, & quod Aaron

In toto Christi postulat esse grege. 1460

Utque vocant trepidæ summi Jovis arma Tonantis

Gentes, Censuras sic vocat ille suas.

Nec Majestatis contentus nomine, nomen

Sanctius assumit, conveniensque Deo.

Sec. Quin fiet impietas nec parva hæc, nolo negare.

Censuras rectè fulmina forte vocat.

Nam sicut Fulmen, si quando se insinuarit

In commissuras parjetis igne suo,

Disjungit lapides, si non & disjicit, & sic

Quod fuerat firmum debile reddit opus; 147º

Sic quoque diffociat cives Censura timenda

Illis qui stultè Phasmata vana timent.

Pr. Ad genus omne boni mundani carbasa præbent;

Ad visas, velis omnibus, itur opes.

Ut capiant populos, cogant & ovescere Reges,

Quoque modo possint parta tenere student;

Queis opus est multo stratagemate perficiendis,

Nequitia docta, Philosophaque Fide.

Suevit ut in Templis, audisti, Ecclesia Patrum

Prima, satellitium commemorare suum. 148º

Nunc autem Papis dominantibus, adnumeratur

Divis, quisquis eis profuit arte sua.

Reddita sic rursus populo est Idololatria,

Nemoque non Divum coepit habere sibi.

Sec. Romani moris fuit hæc imitatio prisca

Ut qui Cæsaribus par tribuere decus.

Sec. Nil facit ad nostram comœdia stulta salutem;

Nec nos salvabunt Physica, vera licet.

Sunt credenda quidem libris quæcunque leguntur

Sacris; sed Codex non habet ista, Dei.

Non tollit peccata hominum Sapientia Græca,

Nec facta est tardis poena Gehenna animis; 1670

Sed fastu plenis, mendacibus, atque hypocritis,

Ingratis, avidis, omnibus atque nigris.

Nam bene moratum Physicus si perderet error,

Quo staret Doctor discipulusque loco?

Pr. Post hanc suppressam, statim venit altera major,

Quam Reges multi sustinere diu.

Christicolis dederat primis Ecclesia prima

Idola (at verso nomine) habere sua.

His populus fudere preces, & honore colebant

Quem dederat falsis Ethnicus antè Deis. 1680

Id quod Pastores, regnante Leone secundo,

Innumeri, & docti non potuere pati.

Certatum est centum, scriptoq; & voce, per annos,

An licitè in sacris possit Imago coli.

Sed victi tandem cesserunt Iconomachi,

Et simul Eoum languiit Imperium.

Nam

Nam circa hoc tempus cœpit Saracenica Secta
Fortiter armari, cum Mahomete suo ;
Inque dies crescens, Turca duce, tandem Orientis
Sustulit Imperium, Catholicamq; Fidem. 1690
Hæresis interea longum lassata quievit
Partibus Occiduis, post valitura tamen.
Sed quantum Papæ deraſum est partibus illis,
Partibus his tanto durius incubuit.
Ut ferrum candens subitum si frigus ab una
Sensit parte, magis fervet ab opposita ;
Sic quoque conatus Paparum Oriente repulsi,
Partibus Occiduis invalere magis.
Credi namque jubent fieri miracula ab illis
Quorum sunt usi simplicitate virum. 1700
Sed non ante obitum, nec post, nisi tempore longo:
Non patitur præſens ficta valere dies.
Non tot Mœonius narravit monstra Poeta,
Quot populo Christi Papa Legenda dedit.
Sec. Nicenæ Fidei subscripsit Episcopus unus
Qui paulò, ut dicunt, mortuus antè fuit.
Namq; Patres ipso posuerunt Acta sepulchro,
Orantes subrè scribere ut ille velit.

Discessere

Discessere boni Patres, saxoque reposito

Cauti signa omnes applicuere sua. 1710

Postridiè redeunt, subscriptum nomen & Actis

Inveniunt, gaudent, magnificantque Deum.

Pr. Audiit hoc etiam Rex Constantinus? An ingens

Miraculum solus nesciit ille Dei?

Sec. Nescio. *Pr.* Ne Credas. Cur non testatus & ipse est

Rem certam, ut posset certa valere Fides.

Sed nec rem vidit Princeps, nec id audiit unquam:

Multo posteriùs fabula ficta fuit.

Dein quod Dæmoniis infernis imperitarent

(Nomine nam populus Spectra vocabat eo) 1720

Quodque locis sacris illos expellere Epodis

Possent, possessis corporibusque hominum

(Cuncta videbatur quia sanctus scire Sacerdos)

Antiqua didicit credere turba fide.

Sec. At Dæmon mendax, qui nunc possederat ipsos,

Si credi cuperent, ejiciendus erat.

Pr. Spiritus (adde) & avaritiæ, fastûsque superbi,

Litis, vindictæ, sævitæque feræ.

Sed nunc ridiculæ miracula mitto Legendæ;

Ut quæ jamdudum sunt tibi nota satis. 1730

Hoc

Hoc ævo terræ spoliavit parte Latinæ

Rex Lombardorum, Pontificem Laicus.

Tum Rex Chilpericus, stupidus cognomine, Regnum

Gallorum tenuit; fecit at ipse nihil:

Omnia erat Pipinus; opemque oravit ab illo

Contra Lombardos Papa; nec ille negat.

Armis Italiam petiit, superavit & hostem;

Pontifici glebam restituitque suam.

Digna rogas operæ quæ cepit præmia tantæ?

Fit Rex Pipinus; Chilpericus Monachus. 1740

Nec dum finis erat Pipino morte remoto,

Lombardus victus rursus in arma ruit.

Ablatas iterum Romanas occupat Urbes,

Quas iterum miles Gallicus eripiet.

Nam Carolus Magnus, Pipini filius, armis,

Lombardum ereptos reddere cogit agros.

Et veniens Romam turbatis Schismate firmam

Romanis pacem, Pontificemque dedit.

Sic Papam fecit, victoris jure, Leonem;

(Tertius ille fuit cui Leo nomen erat.) 1750

Nec fuit ingratus Leo; nam Carolo dedit ille

Cæsaris antiqui nomen & Imperium.

Evasere tamen Prælati, & fragmina pauca

Antiqui juris salva tulere sui.

Hoc lucrum quamvis non magnum Presbyter illis

Invidet, & partem clamat habere suam.

Dumque illi bello certant de Religione,

Jus Regni Populus certat habere sibi. 1580

Non erat in culpa divini lectio Libri,

Nec vacuum est populo ruris, adesse libris.

Sed redeo Romam quæ nil nisi grande sepulchrum est,

Et Papa ad tumulum Cæsaris umbra minax,

Regnans in tenebris quas fecerat, & facit ipse ;

Verborumque dolis regia jura petens.

Nicenæ Synodi Patribus concesserat olim

Rex Constantinus (sed nimium temerè) 1590

Ne Fidei lites alio sub Judice finem

Acciperent, præter Spirituale forum.

Pro se, dumque mererentur concesserat ille ;

Hi semper poscunt, & quasi jure suo.

De causis Fidei tantùm concesserat ille ;

Isti personis applicuere suis.

Defuit ex illo jam longo tempore Clerus

Formidare minas Cæsaris, atque forum.

Nec

Nec de criminibus vult respondere vocatus

Coram Civili Judice Clericulus.

1600

Cur ? Quia Paulus ait, Nonne inter vosmet habetis

Solvere qui justè jurgia vestra sciat ?

Sec. Quæ Deus indulgit crudeli jura sub hoste,

Non eadem Sanctis semper habenda dedit.

Vivere vix licuit ; licuit jus dicere ? Sancte,

Nunc quoque si placeant accipe utrumq; simul.

Pr. Si fur, si latro, si mœchus Clericus esset,

Regum Judiciis eripiendus erat ;

Sique suum Regem jugulasset proditor ipsum,

Aut compilasset delubra sancta Dei ;

1610

Tunc moderabatur pœnas Ecclesia Judex,

Non inconsulta commoditate sua.

Sed si quis Laicus, non dico læserat illos,

Sed si, quod dicunt, dicere nolit idem ;

Ure, Ure, exclamant, & vociferantur ad ignem,

Mortemve atrocem, siqua fit, igne magis.

O Sancti, soli qui Sancti vultis haberi,

Commendat vobis sævitiemne Deus ?

Non tamen ingenii sunt hæc, sed facta timentum,

Quæ conabantur ne patefacta forent.

1620

In

In populum laqueos pluerant, ideoque timendum,

Si populus sciret, ne plueret lapides.

Crimina criminibus celantur prima secundis ;

Ultima sed tandem non erit unde tegant.

Nempe Lutherus erit qui fraudes deteget omnes ;

Et Papas feriet fulmine Saxonico.

Ambitio in longos perrarè prospicit annos,

Quantumvis, præsens utile, acuta videt.

Nec sua, Philosophi credebant posse refelli

A Laicis unquam, dogmata docta, viris. 1630

His quia temporibus turbabant Mounothelitæ,

Cum Christi Sanctum distraherentque gregem ;

Principis injussu tunc primùm Papa vocavit,

Ipsius arbitrio, Catholicam Synodum :

Cœperunt Reges tunc primum posse putari

Hæretici ; & vinctos legibus esse Scholæ.

Sec. Legibus esse Scholæ subjectos non puto Reges ;

Subjectos nosti Legibus esse Dei.

Pr. Lex divina nihil de nugis continet istis ;

Nam Lex hæc lux est, recta jubendo, docens. 1640

Sed doctrinarum tenebras has, nec videt ipse

Umbrarum dominus, qui sine luce videt.

Mille voluntates habet unus, dum modo vult hoc,

Deinde aliud ; nullam, si nihil optat, habet.

Christus ait clarè, Sumus unus Egoque Paterque ;

Visne Voluntates Unius, esse duas?

Hæc provenerunt ab inani Philosophia.

Temporis illius, quam coluere Patres.

Namque animæ lepidam narrabant Oeconomiam

Illis temporibus, Philosophi veteres : 1650

Quod domus est Animæ Corpus, fit quod jubet illa ;

Non homo, non corpus, non opus ipsa facit :

Sed bene dispositis peraguntur cuncta ministris ;

Fungitur & promptè munere quisque suo ;

Olfacit, & Gustat, Tactu sentit, Videt, Audit,

Non homo, sed Sensus proprius ista facit.

Nempe suum mittit simulachrum res in ocellos,

Idque videt Visus ; non videt illud Homo.

Nec sonus auriculas penetrat quin audiat illum

Auditus ; nihil est ipse quod audit Homo. 1660

Acceptas species, considerat Intellectus ;

Supputat & Ratio ; Visque memor retinet.

Sic quoque Judicium discernit ; vultq; Voluntas ;

Sic verè dictum est, Est Microcosmus Homo.

Sec. Talia dona solet producere gratia rarò ;

Contracto potius foedere pacta puto.

Italus, aut Gallus quid in Anglos juris habebat ?

Non sua Rex Carolus, non sua Papa dedit.

Pr. Nil refert Quo Jure ; sed actum est ; & fuit alter

Terrarum Dominus ; Rex Fidei alter erat.

Nec tot ad Imperii potuit tuba signa ciere

Tela, quot ad Fidei castra venire volunt. 1760

Namque tubæ clangor mortales indicat hostes ;

In Sibilo Fidei creditur esse Deus.

Ipse caput Caroli cinxit diademate clarum

Papa suus (populo conspiciente) Leo.

Nec facile exultans populus sua gaudia texit,

Corde uno Reges lætus habere duos.

Ut verò capiti Regis Leo Papa coronam

Imposuit, verbis & benedixit ei ;

Unus & alter erat qui clara voce DEUS DAT

Dixit, fortuitus, nescio, an appositus, 1770

Tunc veluti quando nimium ferventia ligna

Intûs sævo ardent igne, latente tamen ;

Admota facula collucet omnia flammis,

Monstrat & ardorem libera flamma suum ;

Sic vulgus simul ac sensisset verba DEUS DAT,

Vocibus extensis, DAT DEUS omne sonat.

Post hæc Christicolûm cœperunt regna videri

Esse data à Papis omnia, Jure Dei.

Sed non prospexit verborum posteritatem,

Aut parvi fecit Rex generosus eam. 1780

Quæ tandem neglecta in Legem transiit Ufu,

Et Regum fecit jura valere parùm :

Quæ Caroli soboles conatur reddere firma,

Frustra ; nam Cæsar nil nisi nomen erat :

Nomen, amicitiiis, regnique vigore paterni,

Egregiis factis, vix tenuere tamen.

Una, Potestatem partam nunc cura manebat,

Ut, quantis, colerent artibus esset opus.

Altera, ne possent sua jura reposcere Reges ;

Ne populi scaperent, tertia cura fuit. 1790

Ergo Sacerdotum statuerunt ne quis haberet

Uxorem propriam. (Sed statuere senes.)

Sec. A stupro veniens potuit celebrare Sacerdos ?

A propria veniens conjuge non potuit ?

Pr. Non quo tu reris Legem tinxere Colore,

Sed qui de Sacro Codice sumptus erat.

In Regno, Christus, Cœlesti, dicit aperte,

Conjugium nullum; non Vir & Uxor erit.

Omnibus at Regni, Sanctis Hæredibus, hujus,

Angelico, vitam vivere, more datur: 1800

Clericus & (docti dicunt) Hæredicus idem est;

Atque hinc est Clero quod Venus omnis abest.

Sed Color hic falsus, fugiensque in luce diei;

Et nisi sub noctem fallere ineptus erat.

Ingeniosa fuit, meditataque machina, contra

Reges, ne possent Ordinis esse Sacri.

Nam duo conjuncti tituli, Rex atque Sacerdos,

Regnum Civile, & Spirituale dabant.

Quod ne quando foret, provisum hac lege videre

Pontifices, Reges non potuere boni. 1810

Regibus, hoc Pacto, vel Regni hærede carere,

Ordinibusve Sacris, stante, necesse fuit.

Sec. Nonne sui populi Rex, Pastor summus & idem est?

Et Sub-Pastores nonne creare potest?

Ipsa gregis Christi (data sit cuicunque) regendi

Cura, Sacerdotem solaque (credo) facit.

Pr. Cernere sed Pythico velatas carmine technas,

Magnanimi Reges quo potuere modo?

Nullus erat Princeps, ad sancta oracula Papæ,

Quin stupidus fieret, Chilpericoq; magis. 1820

Sec. Sed quare populus non sensit fraudis odorem?

Anne illo natus tempore nullus erat?

Pr. Natus erat, toto sed tunc Epidemicus orbe

Natorum morbus prævaluit Polypus.

Qui ne cessaret, subtilem excogitat artem,

Callidus ut Vulpes ambitione Leo.

Ingenio, studioque solet sapientia quæri;

Hanc generi humano tollere Papa parat.

Sec. Nescio qui stultus fieri queat ex Sapiente;

Ex stulto sapiens erudiendo potest. 1830

Pr. Stultitiam fortasse putas non posse doceri:

Difficile est durum (credo) docere senem:

Sed teneris annis, ceu mollis cera, figuram

Quamlibet accipiet, sit bona sitve mala.

Stultior esse potest quisquam, quam qui sapientem,

Et doctum egregiè se putat esse, nec est?

Sec. Certum est. Stultitias in sese possidet omnes,

Qui nimio ingenii est captus amore sui.

Pr. Attamen hic stultus, non Naturalis, at arte

Est factus, gignet persimilesque sui. 1840

Qui

Qui bene composito loquitur diliria vultu,

Sermones vacuos fundit & ore gravi,

Anne in Catalogo quæres hunc classis euntis

Anticyram, an sanis adnumerandus erit?

Nam juvenes etiam diliria discere possunt,

Aut accusandus ludimagister erit.

Sec. Possè quidem stultos fieri concedo docendo,

Verum sic factos nemo fuisse putat.

Dic quare, Quando, quibus artibus, atque Magistris,

Effectum est fœdum pestiferumque scelus. 1850

Pr. Pontificis suasu, Carolus, novus Induperator,

Artibus ingenuis ferre volentis opem,

Inscius includi curavit mœnibus omnes,

Ut quæ cui placita est, inde petenda foret.

Et primò fœlix studiorum Gallus amator

Festinat Musis ædificare domum.

Parisiis surgit, quæ nunc Sorbona vocatur,

Theiologûm studiis appropriata Schola.

Hujus ad exemplum, Reges, aliq; Potentes

Christicolûm studiis tecta superba dabant, 1860

Hortosque & libros, & quæ tibi singula dici

Non opus est. Quæ sunt, qualia, quotq; vides.

Solus Papa tamen Leges dabat atque Magistros.

Lædere ne posset Philosophia Fidem.

Sec. Non placet hoc. Animis quos non infigere sensus

Venturi populi, si voluit, potuit?

Nam cum carceribus vinctas concluderat artes,

Atque Fidem servam fecerat esse sibi,

Quid vetuit, si quas sibi posse nocere putaret,

Aut prodesse parum, quin jugularet eas. 1870

Pr. Sic fecit. Nam qualis erat doctrina per orbem

Sparsa, à Lombardo, quæ tenebræque Scoti?

Quos Præceptores habuit Schola Parisiensis

Primos. Illorum gloria durat adhuc.

Sec. Fama, parum sana es, tantundem dando Sophistis,

Qui virtute carent, insipidisque viris,

Quantum illis quorum populos sapientia juvit,

Aut virtus ingens, vel decoravit eos:

Nil tibi Pelides, nil nunc tibi debet Homerus.

Vilia dona tibi jam periere tua. 1880

Sufficit ergo mihi, si quid bene fecero, vivo

Æmulus oblatret, laudet amicus homo.

Pr. Hi primi (dicunt) Lombardusque, & Scotus à Duns

Cum sociis primæ quos habuere Scholæ,

Ex Patribus, Sacris Scripturis, & Stagyrita

Mixtis, doctrinam composuere novam.

Linguam Romanam vertère in Gallimatiam.

Sec. Sermo quis? *Pr.* Appositè. Ducocalanus erat.

Sec. Quorū hominū sermo? *Pr.* Somnitūm, non procul
(Umbris.
Scripsit eo multos Musa Lalia libros.

Quorum doctrinam pleno quicunq; bibisset 1891

Haustu, mutatus, non erat id quod erat.

Potus ut in mensa geminas putat esse lucernas;

Sic Regem ille suum concipit esse duos.

Ut qui veneficæ gustarat pocula Circes,

Illic è puero fit lupus, ursus, aper.

Et cicures vigilare jubentur ad atria Circes;

Sic Papis debent advigilare Scholæ.

Sicut amor Loti socios mutavit Ulixis,

Ne vellent patriæ plus meminisse suæ; 1900

Sic Papis cives adjunxit vita Scholaris,

Fecitq; aversos regibus esse suis.

Hoc quoq; par Ithaci fociis est, atq; Scholari,

Mutatus specie ut, se putet esse virum.

Egressusq; Scholæ tenebris, quos convenit omnes,

Communis vitæ nescius ipse, docet.

Exclamat, clamat, declamat fortiter; omnes

Intempestivè corrigit atque docet.

Simpliciter, $\chi\tau\iota\ \pi$, Typicè, Topicè, Tropicève

Omnia, quæ libitum est dicere, vera facit 1910

Huic hominum generi mandatum est justificare

Omnia, quæ voluit Papa vocare Fidem;

Obsequiumq; Sacræ dare tunc sine limite Sedi,

Jussaue Pontificis, jussa vocare Dei.

Hæc omnes sonuere Scholæ, docuere Cathedræ,

A cunis didicit sic puer esse pius;

Contemptus Regum surgit cum Relligione;

Et plebs civili libera lege furit.

Nempe Deo visum est tunc solvere cingula Regum,

Qui mox stultitiæ verbera digna ferent. 1920

Sec. Non ego Alexandri Magni, nec Cæsaris acta

Amplius admiror, Hannibalisque dolos,

Qui sibi larga quidem, sed sanguine, regna pararunt;

Parta tenere tamen non potuere diu:

Quod potuit subiectus inertibus esse Magistris

Perdomitus mundus, dum reputo, stupeo.

Castra quidem video; nam sunt Collegia castra,

Arma tamen defunt, & quibus arma darent.

Pr. Erras. Pontificum fuit unusquisq; satelles,

Quæq; dabant Reges arma, ferebat eis. 1930

Sec. Heu, Schola qualis erat capiendis Machina Regnis!

Ingenii plusquam Mercurialis opus.

Vincula, quæ mollem tenuerunt ferrea Martem,

Firma fuere minus, crassa fuere magis.

Tanta meâ nunquam sapientia laude carebit,

Qui sum stultitiæ conscius ipse meæ.

Pr. Vasa quidem & nummos facile est subducere furto,

Et sceptrum, si vis, & Diadema simul ;

Regnum, difficile est ; fieri sed tempore longo

Possibile est. Ætas omnia, longa potest. 1940

Movisset Terræ Sículus mirabilis orbem,

Si locus esset ubi staret in orbe alius.

Partem operis si dat breve tempus, tempore multo

Perficiet totum, qui tenet id quod habet.

Unco fur noctu subducit stragula lectis ;

Pastorale pedum, crede, quod uncus erat.

Furtum ne laudes ; non est sapientia, sed fraus,

Quæ nunquam magnis infidet ingeniis.

Sec. Sed quid agas ? Nolles Collegia habere tot agros,

Aut tam magnificas, totq; habitare domos ? 1950

Ergo

Ergo cave, si vis, ne forte fugâ vitiorum

In majora ruas, barbariemq; meram.

Non fama pejore videbere Tempia deorum,

Doctrina celebres quam spoliare Scholas.

Pr. Non illis, studio quibus est sapientia, & artes,

Tecta superba, libros, invideo nec opes.

Opto sed in primis ut vera scientia crescat,

Utq; sciens omnis sit manus artificis.

Utq; omnis Doctor quid justum est norit & æquum,

Quoque Deum deceat conciliare modo; 1960

Et quæ conducunt, quæ sunt contraria Paci,

Quælibet & virtus unde sit & vitium;

Noverit & factu quid turpe sit, & quid honestum;

Quosque onerat rerum copia, quosq; levat;

Quid sperare facit, quid terret, quidq; pudere

Cogit; quique humilem noverit erigere.

Hæc si quis rectè, scierit, poteritque paterno

Ore, quasi ad natos, cum gravitate loqui;

Nec propriæ suevit contraria dicere voci,

Nec, quæ non quadrant cum ratione, docet;

Et norit Methodū rectam qua quæq; docenda 1971

Ars est; illius & prima Elementa sciat.

Sec. Verùm quis tam doctus in ipsa est Arte Docendi,

Omnibus ut mereat scribere jura Scholis?

Pr. Judicii res est & doctrinæ mediocris;

Et facere hoc possem forte (vocatus) ego.

Hunc ego quantovis, meritò, dignabor honore;

Hunc metui, populi postulat utilitas.

Nondum se, Reges satis afflixisse, putabat

Papa; fuere amplæ quas metuebat opes. 1980

Quas ut pro Christo possent fudisse videri,

In bellum Eoum sub Cruce mittit eos.

Namq; armis Afiam Saraceni tunc tenuere

Papæ subductam, quæ repetenda fuit.

Inde mali Martis crudelia verbera passi,

Exhausti redeunt, ad mala multa, domi.

Mox majora audet, regum feritate subacta,

(Gesta priora meri gesta fuere hominis.)

Humano majus jus postulat, atque videri

Posse aliquid, solus quod Deus ipse potest. 1990

In summum commissa Deum peccata remittit

Maxima, nescio quo Jure Tribunitio;

Quamvis in Sedem sacram commissa remitti

Aut nunc, aut post hæc secula, posse negat.

At peccata idem pretio sine, nulla remittit ;

Sed vult divinas vendere Sector opes.

Ut promus condus Divini, factus, Amoris,

Distribuit variis fata futura locis.

Egregiè meritos de Sacra Sede locabat

In summo coeli culmine stelliferi.

2000

Deinde Patres veteres, ut Noen, utq; Abrahamum,

Davidem, Mosen, inferiore loco.

Post hos, Infantes nondum Baptismate lotos,

Expertes poenæ Tertius Orbis habet.

Perpetuis Quartus consumit crimina nummis,

Et nisi quæ non sunt igne levanda, levat.

Ultimus, horribilis Serpentibus atque tenebris,

Est datus Hæreticis, Dæmonibusque locus.

Spe summæ Sedis vanos mulcebat amicos,

Atque hostes Imo terruit Orbe leves.

2010

Profuit, & prodest nunc Purgatorius ignis

Pontifici multùm, Sacrificisque suis.

Sec. Sed Patribus quare visum est puerisque seorsim

Assignare orbes ? Nil venit inde boni.

Pr. Non summo hos Patres cœlo posuere, quod illi

De Papa Romæ nil meruere boni.

Non

Non imo fœdoq; loco posuere, quod illi

De Papa Romæ nil meruere mali.

Infantes Limbo neutro posuere, quod illi

Nil potuere boni, nil potuere mali. 2020

Sed simulatque animas decrerant esse animatas,

Debeatur eis certus in orbe locus.

Nec dum credebat Reges fatis esse subactos,

Sed Nova Castra parat, Militiamq; novam.

Infundit Regum terris examina Fratrum,

Mendicos sacros, quos aleret populus.

His quoq; vermiculis Reges hominesq; opulenti

Magnificas certant ædificare domos.

Unde volant, alis enatis, Templaq; bombo 2029

Implent; nam musca est quæ modo vermis erat;

Atq; per ora virum volitans non multa scientum,

Illorum patulis infidet auriculis;

Corrumpens mores Civiles, nec finit illos,

Ut debent, fidos Regibus esse suis.

Parendum esse Deo, potius quam Regibus, inquit,

Nil dubii est: Eadem Papa Deusque jubent.

Sedulus ad lectum morientibus adstat, & audit

Quæ sua quisq; velit non bene facta loqui.

Consilioque juvat, pia Testamentaque dictat;

Daq; Deo, dicit, Qui tibi tanta dedit. 2040

Inde tot & tanti sacris Donaria Templis,

In Reges videas arma parata, Deo.

Explorator erat quoq; Confessarius omnis,

Et confessa Deo dicere doctus erat:

Nam Deus in terris hoc tempore Papa fuisset,

Si non per Regum jura creandus erat.

Papa Leo Carolusq; agnus sibi mutua regna

Tradiderant pacto, Carnis & Ingenii.

Sed pactum hoc Papæ non servavêre sequentes;

Non æquum est par jus Carnis & Ingenii. 2050

Namque, inconsulto, Papas, Induperatore,

Est ausus Clerus sæpe creare sibi.

Hinc sub Conrado (sed quære quoto) ferus ille

Longusque occiduo motus in orbe fuit.

Pro Papa Guelphi, pro Cæsare stant Gibelini,

(Temporis istius nomina forte ducum)

Exiit hoc bellum Frederico Cæsare capto,

(Illo qui primus nomine Cæsar erat.)

Hunc Veneti vicere, Fugatus Papa triumphat;

Nomine Alexander Tertius ille fuit; 2060

Qui

Qui capta Roma, Veneta latitabat in Urbe;
Detectusq; ipso Cæsare major abit.

Cujus & in collum steterat, dictisq; superbis
Insueto dederat vulnera sæva animo.

Sec. Crescere plus ultra terrena potentia nescit,
Omnis & ambitio sic satiata perit.

Nil habuere ultra sperandum, nil metuendum
Pontifices; cessit spesq; metusq; simul.

Ridebat quoties spectabat aruspitem aruspex,
Ingenii miro captus amore fui.

2070

Pr. Quod risere parum est. Humilis sublatus in altum,
Insultans victis ludere sæva solet.

Regibus imponit duram contra Saracenos
Militiam; ipsorum sumptibus idq; suis.

Deinde animi causa, Reges populiq; subacti
Experiebatur quid potuere pati.

Lascivire solet nimium secunda potestas;
Regnantumque facit jussa superba quies.

Namq; super Panem sanctum si quando Sacerdos

Verba Dei rectè Sacra loquutus erat,

2080

Credi Papa jubet Panem non amplius esse,

Sed veri Carnem, Sanguinem, & Ossa Dei.

Qui

Qui non credebat, Christi pellendus ovili

Et vita (nisi se credere juret) erat.

Nec tamen hac crevit jam summa potentia Papæ

Lege; sed ob pulchrè gesta Triumphus erat.

Nam voluit toti manifestum reddere mundo,

Obsequium simplex se sibi velle dari,

Nec passurum impunè loqui sua dogmata contra

Quemquā hominem; Fidei nam dabit ipse modū.

Etsi tu Panem esse putas, si dixerit ille, 2091

Caseus est, dices tu quoq; Caseus est.

Sensit idem tecum; non indiget ut doceatur,

Indiget officiis obsequioq; tuo.

Post multos cyathos stomachū movet ultimus, & quod

Antè erat ebibitum redditur omne simul.

Moverat hæc multos sic Transmutatio Panis,

Ut scita à Papis plurima rejicerent.

Waldus erat quidam vir Lugdunensis, & idem

Ingenio atq; opibus clarus in urbe sua, 2100

Scripturæque sciens sacræ Laicus, solitusque

Non quid sit Dominus quærere, sed quid ait;

Deq; Fide sensit quæ nunc Ecclesia sentit

Nostra ferè; non est nunc nova nostra Fides.

Nec

Nec sensus narrare suos metuebat amicis,

Hæreticis quanquam tunc grave tempus erat.

Ergo per innumerum populum doctrina volare

Waldi, & paulatim crescere vera Fides ;

Donec ad ingentem strepitum perculsus, in illos,

Immisit Reges Papa quibusque suos. 2110

Waldenses tandem multū anni, prælia multa

Extinxere. Dei non sine consilio ;

Namq; animis hominum tunc semina jacta fuere,

Quæ surgent Papis exitiosa seges.

Territus his turbis multo crudelior exit ;

Suspectum Hæretici nomine quemq; rapit.

Suspectum abjurare facit (si vult) vel ab igne

(Si non vult) vivus vertitur in cineres.

Qui falsò abjurat, resipiscere dicitur ; at si

Quem juramenti pœnitet, ille perit. 2120

Sec. Nonne quibus vellent potuerunt parcere Reges ?

Pr. Non. Non credebant Juris id esse Sui.

Et mox Concilio Legem tulit in Laterano,

Ne quis Rex esset mitis in Hæreticos ;

Qua, nisi post annum, monitus purgaverit omnis

Hæreseos regnum, dejiciendus erat.

Hoc est si Reges Papis parere recusent,

Civibus obsequii vincula nulla fient.

Quo potuere loco securi vivere Reges,

Cum percussori Lex daret ista ficam?

2130

Sed solitos repetit securus Papa triumphos

Ad nomen quamquam palluit Hæretici.

Cætera fortis erat vacuusque superstitione.

An Romæ Clerum Spectra timere putas?

Illorum nemo est, etiam sine Aqua Benedicta,

Qui dubitat noctu solus, & in tenebris;

Ad defunctorum monumenta quiescere sacra;

Inque adytis Templi; si jubet utilitas.

Sed metuunt potius ne nos ea non metuamus;

Hoc est, Hæreticos, atque patere timent. 2140

Sec. Cur non in Clerum Laicis sævire Latinum

Principibus licuit, parq; referre pari?

Pr. Non patiebatur tempus. Papalis arundo

Hæsit crudeli non quatienda manu.

Post hæc Wiccliffus (regeret cum Tertius Anglos

Edwardus) doctus disputat Oxoniæ,

Pleraq; defuncti defendens dogmata Waldi,

Ingeniis rectis vincere visus erat.

Moxq;

Moxq; rei gestæ commovit fama Bohemos,

Unde ortum bellum est Hæreticale novum. 2150

Perdidit Hæreticos tandem victoria crebra,

Pontificesq; auxit miles utrinq; cadens.

Sec. Sed miror potuisse homines tot ad arma vocari

Hæreticos. Nemo lege coactus erat.

Nec, puto, cura fuit sinceræ Relligionis,

De qua securus rusticus esse solet.

Paucis scire datur Verborum sensa Sacrorum ;

Uno emptum (sine re) scire, nec asse, velint.

Vulgo nulla mali nota est mensura bonique ;

Juris & Injusti nomina sola tenent. 2160

Justum quisq; vocat quicquid tutò facit ipse ;

Quod patitur Nolens, id putat esse Nefas :

Impia sumpserunt in Reges ergo Bohemi

Arma suos stulti, nec placitura Deo.

Pr. Nec placuere Deo ; qui lucem reddere mundo

Lege parat Justa, non populi facibus.

Wiccliffum texit Dux Lancastrensis, & idem

Insignis fastûs spiritualis osor.

Secta tamen mansit, Lollardorumq; vocata est,

Territa sed duris Legibus obticuit. 2170

Nam Rex Henricus, Rex illo nomine Quartus

Adjutus populi sceptrum favore rapit;

Invidiamq; volens Cleri placare, quod hostis

Verticibus rasis Dux pater ejus erat,

Hæreticis nostris Vivi-comburia festum

Lege dedit primus; expediebat enim.

Sed post centum annos, decimo Papante Leone,

Sub Duce Saxonico Principe legitimo,

Exurgit damnata Fides, clamante Luthero,

Qui magno populos permeat ore loquens; 2180

Disciditq; locis plus centum retia Papæ,

Texta à Nobilibus, sed male texta Scholis.

Unde quot elapsi Reges, Urbesque Potentes,

Papali portant libera colla iugo;

Quàm sit ubiq; ferè Papæ nunc tonsa Potestas,

Dicere non opus est pluribus; ipse vides.

Sec. Quod restat video. Sed te volo pauca rogare,

Et respondēbis tu brevitate tua.

Gloria erat quondam Romani Præfulis ingens;

Calcavit pedibus Regia colla suis.

2190

Illius innumeri Reges mandata manebant,

Et Regum cicurum bella gerebat ope.

Ut

Ut Jovis, illius tremuere ad fulmina gentes,
 Sacro figentes oscula blanda pedi.

Divitias omnis cogebat ventus ad illum,
 Frigidus Eurus, Afer, Vesperus, & Boreas.
 Ille sedens nutu librabat cuncta verendo.

Quod curaret erat præter hiare nihil.
 Adde quod in tuto fuit illi tanta Potestas;
 Si potes in terris quid reperire ratum. 2200

Stabat namq; super populum fundata volentem:
 (Quod, non fert populus si bene junctus, onus?)

At populum sensu varium res unica jungit,
 Jussâ sui Regis, jussa putare Dei.

Jussa Dei populis cum solus Papa ferebat,
 Et credebatur vix minor esse Deo;

Quis tantum imperium, tam fido milite fultum,
 Rupe situm celsa, posse perire putet?

Verum nunc minus est. Quodcunque attriverit ætas,
 Tandem & conficiet, dente licet tacito. 2210

Magnaq; jampridem periit pars ense resecta

Machummet, quam nunc Turcica Luna regit.

Pars quoq; defecit doctis abducta Lutheri

Scriptis, qui servam noluit esse Fidem.

Longos

Longos sæpe dies sine Solibus ire videmus,
 Cunctaq; perpetua sydera nube tegi;
 Quam Sol mox altus penetrans vibrantibus armis
 Discutit, & varios cogit adire locos;
 Sic nova Saxonici exorients doctrina Lutheri
 Discussit Papæ Spirituale jugum. 2220
 Agricolis igitur missis ambos arat Indos,
 Hisq; novi Imperii semina condit agris;
 Tanquam si migrare velit, sedemq; locare,
 Secula post aliquot, fertilior loco.
 Et Fidei fontem surgentem forte videbunt
 Monte Potosfino secula fera sacrum:
 Nos autem Christi populus portabimus istuc
 Pontificis pedibus basia danda nigri.
 Quas habuit tanti causas Ecclesia damni,
 Tingendiq; novo retia ficca mari? 2230
Pr. Dicam. Sævitiem, Fastum, gladium Mahometis,
 Contemptum Regum, Dogmata furda, Typos.
Sec. Scire etiam cupio Christus cui, quæ facienti
 Donat fœlices, & sine fine dies.
Pr. Fœlicem fore Christus ait qui non petit alta,
 Contentus paucis ambitione procul.

Quiq;

Quiq; sit ingenio mitis nec pronus ad iram;

Qui forti alterius compatiturq; malæ;

Vivere qui justè toto conamine tendit:

Et peccata libens corrigit ipse sua. 2240

Cor quibus est mundum, simplexq; dolo sine turpi;

Et qui certantes conciliare studet;

Et qui condonat facilis peccata aliena;

Atque animo si quis fert sua damna bono.

Denique salvus erit quisquis peccata sua odit

Corditùs; & Christi fixerit illa Cruci.

FINIS.

Quis se ingenuo tunc nec puerum non;

Qui forti alicui comparandus; male;

Vivere qui iussu toto conamine tendit;

Et peccata libens corrigit ipse sua.

Cor quibus est mundum, stupens; de lo sine turpi;

Et qui certantes conciliare studet;

Et qui condonat facile peccata aliena;

Atque animo si quis totus sit datus bono.

Deique salus est quibus peccata sua odit

Constante; & Christi fixis ille Crucis.

A Catalogue of BOOKS; all printed for
E. Curll at the Dial and Bible against St.
Dunstan's Church in Fleetstreet.

1. **S**IR Bulstrode Whitlocks's History of England. Folio. Price
12 s.

2. The CASES of IMPOTENCY and DIVORCE, contain-
ing, I. The late famous Tryal at Paris between the Marquis de Gesures
and his Lady, Mademoiselle de Maseranny; who after three Years
Marriage, commenced a Suit against him for Impotency The Plead-
ings at large on both Sides. The Interrogatories concerning the Con-
jugal Secrets during their Cohabitation, and the Reports of the King's
Physicians and Surgeons appointed to search them. II. That remark-
able Tryal between the Earl of Essex and the Lady Howard, who after
eight Years Marriage, commenced a Suit against him for Impotency;
The Intrigue between her and the Earl of Somerset, who after the
Divorce married her. III. The Case of John Bury Esquire, who was
divorced for want of his Testicles. IV. The Earl of Castlehaven's Tryal
before his Peers, for Sodomy and a Rape. V. The whole Proceedings
before the House of Lords, between the Duke of Norfolk and his
Duchess; with a Detection of the whole Intrigue between her Grace
and Sir John Germain, with the learned Speeches made upon this Oc-
casion by Sir Thomas Powys, Sir Nathan Wright, Sir Edward Northey,
Sir Samuel Dodd, Dr. Pinfield, Dr. Oldys, &c. VI. The Marquis of
Northampton's Case. VII. The Earl of Macclesfield's Case. VIII. The
Lord Ross's Case. IX. The Case of the Dutchess of Cleaveland, and
Beau Fielding, with the whole Proceedings between them in Doctors
Commons, and Sir John Cook's Definitive Sentence at large in this remark-
able Tryal; also, Memoirs of Mr. Fielding's Life, a Collection of his
Love Letters, a full Account of his Amours for Fifty Years, Cha-
racters of his Mistresses, and a true Copy of his Last Will and Testa-
ment, with his Effigies when he was in the prime of his Beauty, cu-
riously engraven from Sir Godfrey Kneller's Original Painting. X. The
Case of John Dormer, Esq; with a Copy of the Declaration against Tom
Jones his Footman, and the Proceedings thereon. XI. The Case of
Sir George Downing, and Mrs. Forrester, who, in Fourteen Years Time
never consummated their Marriage; the Resolution of the Lords on
their joint Petition, and a Plea, offer'd in their Behalf With many
other Precedents of the like Nature. all in Five neat Pocket Volumes
Price 12 s. 6 d.

3. The whole Works of the celebrated Monsieur VOITURE, in two
Volumes. Price 6 s.

4. The Secret History of EUROPE, in four Parts compleat; consist-
ing of the most private Affairs transacted by all Parties for Fifty Years
past; extracted from the most authentick Memoirs, as well printed as

in Manuscript; with a large Appendix, containing Original Papers, Speeches, &c. The Proceedings upon the Earl of *Danby's* Impeachment. An Account of the Earl of *Clarendon's* Impeachment; with the Resolutions in Parliament against him after his Flight. The Debates in the House of Lords upon Sir *John Fenwick's* Attainder, now first published from an Original Manuscript. Price 13 s.

5. Mr. *William Lilly's* History of his Life and Times, from the Year 1602, to 1681; written by himself in the 66th Year of his Age. Containing, among many curious Particulars, I. The Tryal of *Isaac Antrobus*, Parson of *Egremont*, before Sir *Harbottle Grimston*, Master of the Rolls, for Baptizing a Cock by the Name of *Peter*, and committing Adultery with a Woman and her Daughter. II. That Grand Secret, who the Person was that cut off King *CHARLES's* Head. Also Mr. *Lilly's* True History of King *James* the First, and King *Charles* the First. With sundry Observations, Remarkable Passages, and many Secret Transactions not till now Divulg'd. Price. 3s.

6. The *Jewish History*, containing Sir *Roger L'Estrange's* Translation of *Josephus*; with a Continuation to the Year 1700; adorn'd with Cuts, 2 Volumes. Price 12s.

7. The Works of *Monfieur Bruyere*, 2 Volumes. Price 9s.

8. The Works of *Monfieur de St Evremond*, 3 Volumes. Price 15s.

9. Memoirs of the late Duke of *Leeds*. Price 4 s.

10. *Orleans's* History of the Revolutions in *England*, under the Family of the *Stuarts*. Price 5 s.

11. The Life of Mr. *Betterton*. Price 3 s. 6d.

12. The Antiquities of *Italy*, in three Parts; being the Travels of the learned Father *Montfaucon*, from *Paris* through *Italy*; containing, I. An Account of many Antiquities at *Vienne*, *Arles*, *Nismes*, and *Marseilles* in *France*. II. The Delights of *Italy*, viz. Libraries, Manuscripts, Statues, Paintings, Monuments, Tombs, Inscriptions, Epitaphs, Temples, Monasteries, Churches, Palaces, and other curious Structures. III. Collections of Rarities, wonderful subterraneous Passages and Burial Places. Old Roads, Gates, &c. with the Description of a Noble Monument found under Ground at *Rome*, Anno. 1702. Made English from the *Paris* Edition. Adorn'd with 30 Cuts. Price. 6s.

13. The Gentleman Accomptant; or, The Mystery of Accompts unfolded: By way of Debitor and Creditor, commonly call'd Merchants Accompts, and applying the same to the Concerns of the Nobility and Gentry of *England*. Shewing, 1. The great Advantage of Gentlemen keeping their own Accompts, with Directions to Persons of Quality and Fortune. 2. The Ruin that attends Men of Estates, by Neglect of Accompts. 3. The usefulness of the Knowledge of Accompts, to such as are any Way employ'd in the publick Affairs of the Nation. 4. Of Banks; those of *Venice* and the *Turkey Company*. 5. Of Stocks and Stock-Jobbing; the Frauds therein detected. 6. A short and easie Vocabulary of certain Words, that in the Language of Accompting take a particular Meaning. Done by a Person of Honour. Price 3 s.

14. A Discourse of *Fish and Fish-Ponds*, shewing the best Manner of making Ponds, and of the Management of Fish; also how Meadow-Ground may be improv'd from 2 *l.* to 6 *l.* per Acre. Done by a Person of Honour. Price 1 *s.* 6 *d.*

15. The *whole Art of Fishing*; being a Collection and Improvement of all that has been written upon this Subject. With many new Experiments, shewing the different ways of Angling, and the best Methods of taking all Sorts of Fresh-water Fish. To which are added, The Laws of Angling. Price 2 *s.*

16. The Count *de Gabalis*; being a diverting History of the *Rosicrucian* Doctrine of Spirits, viz. Sylphs, Salamanders, Gnomes, and Demons, shewing their various Influences upon Human Bodies. Done from the *Paris* Edition. To which is prefix'd, Monsieur *Bayle's* account of this Work, and of the Sect of the *Rosicrucians*. Price 1 *s.* 6 *d.*

17. State Tracts; Containing the Secret History of the *Gertruydenberg* Negotiation, with several Original Papers. Price 4*s.*

18. The Works of the Celebrated *Archibald Pitcairn*, M. D. consisting of his Dissertations in Physick, wherein are discover'd the Principles and Foundation of that Science, with Cases and Observations upon most Distempers and Medicines. Price 5 *s.*

19. *Exilius*; Or, The *Banish'd Roman*; A New Entertaining Romance. Written after the Manner of *Telemachus*. By Mrs. *Jane Barker*. Printed with an *Elzevir* Letter. Price 3*s.*

20. *Hannover Tales*; Or, The Secret History of Count *Fradonia* and the Unfortunate *Baritia*. Price 2 *s.* Bound.

21. Fires Improv'd: Being a New Method of Building Chimneys, so as to prevent their Smoaking: In which a Small Fire, shall warm a Room better than a much Larger made the Common Way. With the manner of altering such Chimneys as are already Built, so that they shall perform the same Effects. By *J. T. Desaguliers*, M. A. F. R. S. Price 3*s.*

22. The Secret History of the Late Ministry; from their Admission, to the Death of the Queen. Shewing, I. That every step taken by them, tended demonstrably to bring in the Pretender. II. A full Account of the Treaty of Peace, and the fatal Consequences thereof to the Protestant Religion, and Liberties of all Europe. III. The Wicked and Indefatigable Endeavours of a Corrupt Priesthood, to Subvert our Ancient Constitution both in Church and State. With Impartial Characters of the Late and Present Ministers. Written by the Reverend Mr. *Staughton*. Price 6 *s.*

23. Dr. *Radcliffe's* Life and Letters. With a true Copy of his Last Will and Testament. Price 1 *s.* 6 *d.* Stitch'd, 2 *s.* Bound.

24. The Knowledge of Medals: or, Instructions for those who apply Themselves to the Study of Medals both Ancient and Modern; To which is added, An Essay concerning the Error in distributing Modern Medals. By *Joseph Addison*, Esq; Price 2 *s.* 6 *d.*

25. Dr. *Gregory's* Elements of Catoptricks and Dioptricks, Improv'd. With an Introduction shewing the Discoveries made by Catoptrics and Dioptricks. By *W. Browne*, A. M. and Med. Pract. *Ostend.* Price 5 *s.*

26. *Essays on Several Subjects*; By Sir Richard Blackmore, Knight, M. D. and Fellow of the College of Physicians in London. Two Vols. Price 12 s.

27. *A Compleat System of Husbandry and Gardening*. Shewing, 1. The several New and most Advantageous Ways of Tilling, Planting, Sowing, Manuring, Ordering and Improving of all Sorts of Gardens, Orchards, Meadows, Pastures, Corn-Lands, Woods, and Coppices. As also of Fruit, Corn, Grain, Pulse, New-Hays, Cattle, Fowl, Beasts, Bees, Silk Worms, Fish and Fish-Ponds. Also the Prognosticks of Dearth, Scarcity, Plenty, Sickness, Heat, Cold, Frost, Snow, Winds, Rain, Hail and Thunder. 3. The Interpretation of Rustick Terms. With an Account of the several Instruments and Engines used in this Profession, and exact Draughts thereof, curiously engraven on Copper. The whole collected from, and containing what is most valuable in all the Books hitherto written on this Subject; with many new Experiments and Observations. By J. Woolridge, Esq; 8vo. Price 6 s.

28. *The Art of Midwifery Improv'd* Fully and plainly laying down whatever Instructions are requisite to make a Compleat Midwife. And the many Errors in all the Books hitherto written on this Subject clearly refuted. Illustrated with 38 Cuts curiously Engraven on Copper Plates, representing in their due Proportion, the several Positions of a Fetus. Also, A new Method Demonstrating, How infants ill situated in the Womb, whether obliquely, or in a strait Posture, may by the Hand only, without the Use of any Instrument, be turn'd into their Right Position, without hazarding the Life either of Mother or Child. Written in Latin by Henry à Daventer, Made English. To which is added, a Preface giving some Account of this Work, by Dr. Cockburn. Pr. 6s.

29. *A Compleat History of Magick, Sorcery, and Witchcraft*. Containing, The most Authentick and Best attested Relations of Magicians, Sorcerers, Witches, Apparitions, Spectres, Ghosts, Dæmons, and other preternatural Appearances, from the beginning of the World to the present Time. 2. An Account of the first Rise of Magicians and Witches; Shewing the Contracts they make with the Devil, and what Method they take to accomplish their Infernal Designs, 3. A full Confutation of all the Arguments that have ever been produc'd against the Belief of Apparitions, Witches, &c. with a Judgment concerning Spirits, by the late learned Mr. John Locke. 4. A Collection of several very scarce and valuable Tryals of Witches, in Scotland, and England. 2 Volumes, Price 5 s.

30. *A New Voyage to the East-Indies*. 1. To Suratte, and the Coast of Arabia, containing a Compleat Description of the Maldivy Islands; their Product, Trade, &c. the Religion, Manners, and Customs of the Inhabitants, with many curious Observations concerning Arabia and India; also, Directions for Travellers. By Capt. William Sympsen. 2. A particular Account of the French Factories in those Parts, and of the General Trade throughout all India; with many excellent Remarks; By the Sieur Luillier. Adorn'd with Cuts. 12s, Price 3 s. 6 d.

31. *The Plurality of Worlds*; By Monsieur *Fontenelle*. Translated from the last *Paris* Edition (wherein are many Improvements throughout: and some New Observations on several late Discoveries which have been made in the Heavens.) By *William Gardiner Esq*; 120. Price 2 s. 6 d.

32. *Instructive Novels for the Happy Conduct of Life*; containing the following Events. *Viz.* 1. The Captivated Monarch. 2 The Banish'd Prince. 3. The Power of Beauty. 4. The Distress'd Lovers, 5. The Perfidious Gallant. 6. The Constant Fair One. 7. The Generous Rival. 8. The Inhuman Father. 9. The Depos'd Usurper. 10. The Punishment of Ungenerous Love. Written by *Mrs. Sarah Butler*; 120. Price 2 s. Bound.

33. *Travels through Italy in the Years 1701, 1702, 1703.* By *Joseph Addison Esq*; Faithfully Epitomiz'd with Observations thereon. By *Monsieur Le Clerc*. 8vo. Price 1 s.

34. *England's Reformation, From the Time of King Henry VIII. to the End of Oates's Plot.* A Poem in Four Cantos. Written (in the Style of *Hudibras*.) By *Thomas Ward*, a Romish Priest. To which is prefix'd an Introduction containing the late Bishop of *Salisbury's* Judgment of this Work. In two Volumes 12. Price 5 s.

35. *The Witch of Walkerne.* Being a Full and Impartial Account of the Discovery of Sorcery and Witchcraft, practis'd by *Jane Wenham* of *Walkerne* in *Hertfordshire*, upon the Bodies of *Anne Thorne*, *Anne Street*, &c. with her Tryal at the Assizes at *Hartford*, before Mr. Justice *Powel*; where she was found Guilty of Felony and Witchcraft, and receiv'd Sentence of Death for the same, *March 4th. 1711*---12. Publish'd by *Francis Bragge*, A. B. late of *Peter-House* in *Cambridge*. 8vo. Price 2 s.

36. *A Second Tale of a Tub: Or, The History of Robert Powel the Puppet-Show-Man.* (alias R ——— t H ——— y) By *Tho. Burnett Esq*; 8vo. Price 4 s.

37. *The Life of the Right Reverend Father in God, Dr. Walter Curll, Bishop of Winchester, and Lord Almoner to King Charles the First.* 120. Price 1 s.

38. *A Treatise of the Rights of the Crown.* Declaring how the King of *England* may Support and Increase his Annual Revenues. Collected out of the Records of the Tower, the Parliament Rolls, and Close Petitions. Anno X. Car. Regis, 1634. By *William Noy Esq*; then Attorney-General. 120. Price. 2 s.

39. *The Debate at Large, Between the Lords and Commons, at the Free Conference, held in the Painted Chamber, in the Session of the Convention, Anno 1688. Relating to the Word Abdicated, and the Vacancy of the Throne in the Commons Vote.* 120. Price 1 s.

40. *The Remains of John Locke Esq; viz.* 1. Some Memoirs of the Life of Dr. *Edward Pococke*. 2. Instructions for the Conduct of a Young Gentleman. 3. The best Method of Studying, and interpreting the Scriptures. Publish'd from his Original Manuscripts by the Reverend Mr. *King*. To which is prefix'd his Life, and a Copy of his Last Will and Testament. Price 2 s. 6 d.

41. A Discourse concerning Treasons and Bills of Attainder. By Richard West Esq; Price 1 s. 6 d.

42. An Essay towards a true Account of the Life and Character of the late Bishop of Salisbury: In Remarks upon, and Collections from his own Writings By Mr. Sewell. Price 3s.

43. Court Poems, in Two Parts. viz. The Basset-Table, The Drawing-Room, The Toilet, The Worms, A Version of the First Psalm, for the Use of a Young Lady: By Mr. Pope, 120. Price 1 s.

44. A Collection of the Last Wills and Testaments of the following Persons, Viz. 1. The late Bishop of Salisbury. 2. The Lord Wharton. 3. Dr. Sprat Bishop of Rochester. 4. Dr. Burnett, Master of the Charter-House. 5. Mr. Partridge the Astrologer. Price 6d. each.

45. Court Tales: Or, A History of the Amours of the Present Nobility; With a Compleat KEY. 8vo. Price 5 s.

46. The Adventures of Theagenes and Characlia in Ten Books. (The first Romance that ever was Written) Done from the Greek of Heliodorus. 2 Volumes, Price 5s.

POETRY.

1. THE whole Works of the Earls of Rochester, Roscomon, Dorset, &c. adorn'd with Cuts in 2 Volumes. Price 5 s.

2. The Poetical Works of Nicholas Rowe, Esq; Price 4s.

3. The Works of M. Boileau, 3 Volumes, with Cuts. Price 15 s.

4. Poems by Mr John Philips. To which is prefix'd his Life, by Mr. Sewell; and his Effigies curiously Engraven. 120. Price 1s.

5. Esther Queen of Persia. An Heroic Poem, in Four Books. By John Henley, B. A. of St. John's College, Cambridge. Price 1 s. 6 d.

6. Divine Poems: By the most Eminent Hands. To which is prefix'd a Discourse on the Excellency and Use of Divine Poetry. Adorn'd with Cuts. 8vo. Price 5 s.

7. The Idylliums of Theocritus. With Rapin's Discourse upon Pastorals. Made English by Mr. Creech: To which is prefix'd. The Life of Theocritus, By Basil Kennet, D. D. late President of Corpus Christi College Oxon. 120. Price 2 s. 6d.

8. The Works of Anacreon, Sappho, Bion, &c. Done from the Greek, by the most Eminent Hands. To which is added, The Prize of Wisdom; A Dialogue between Anacreon and Aristotle. Made English from the French of Monsieur Fontenelle, 120. Price 2 s.

9. Poems on several Occasions; by the late Reverend Mr. Pomfret, viz. 1. The Choice. 2. Love Triumphant over Reason. 3. Cruelty and Lust; occasion'd by the Barbarity of Kirke a Commander in the Western Rebellion, who debauch'd a young Lady, with a Promise to Save her Husband's Life, but hang'd him the next Morning. 4. Instructions to a Friend inclin'd to Marry. 5. Strephon's Love for Delia justify'd. 6. A Prospect of Death, &c. The Fourth Edition. 120. Price 2 s.

10. Tory Pills to Purge Whig Melancholly. Being a Collection of Poems, Songs, &c. Written in Defence of Church and State. 120. Price 1 s. 6 d.

11. The

11. *The Loyal Mourner for the best of Princes: Being a Collection of Poems Sacred to the Immortal Memory of Queen ANNE.* By Bishop Smalridge, Dr. Adams, Mr. Young Fellow of *All-Souls Colledge Oxon*, Mr. Paul of *Wadham Colledge Oxon*, Mr. Cary, Mr. Green, Mr. Rogerson, Mr. Tate, &c. With a Character of Her Majesty, by Mr. Marshall; and her Effigies curiously Engraven from Sir Godfrey Kneller's last Painting. Publish'd by Mr. Oldisworth, 8vo Price 1s. 6d.

12. *The Elzevir Miscellany: Being a Collection of Original Poems Translations, and Imitations; By the most eminent Hands. The Second Edition.* 12o. Price 2s. 6d.

13. Mr. Young's Poem on the *Last Day.* The 3d Edition corrected, throughout, and very much Improv'd. Adorn'd with three Curious Cuts. 12o. Price 1s.

14. *The Force of Religion: or, Vanquish'd Love.* (Illustrated in the History of the Lady *Jane Gray*) A Poem in Two Books. By Mr. Young. Adorn'd with Cuts. Price 1s.

15. *The Rape of the Bucket: An Heroi-Comical Poem.* Done from the *Italian of Tassoni.* By Mr. Ozell. 8vo. Price 1s. 6d.

16. *A Second Collection of Poems.* By Matthew Prior Esq; 8vo. Price 1s.

17. *The Rise and Progress of the Kit-Cat-Club.* A Poem. By Sir Richard Blackmore. Price 1s.

18. *The Hoop-Petticoat: An Heroi-Comical Poem.* In two Books. By Mr. Joseph Gay. 8vo. Price 1s.

19. *Poems upon several Occasions.* By Mr. Reynardson, late of *Bailliol-College, Oxon.* 8vo. Price 1s. 6d.

20. *Ovid's Metamorphoses, in Fifteen Books: A new Translation, by the most Eminent Hands, viz. Mr. Sewall, Mr. Philips, Mr. Hughes, Mr. Pope, Mr. Gay, &c.* Adorn'd with Cuts. 2 Vols. Price 6s.

21. *Shakespear's Plays and Poems compleat, in 9 Vols.* Price 1 l. 5s.

22. *The Poetical Works of the Right Honourable Charles late Earl of Halifax: With his Lordship's Life, including the History of his Times. A True Copy of his Last Will and Testament. With a Character of his Lordship and his Writings, by Mr. Addison.* Price 5s.

PLAYS.

1. **T**HE Amorous Widow, or the Wanton Wife. A Comedy. By Mr. Betterton. Price 1s.

2. *Sauny the Scot; or, The Taming of A Shrew.* A Comedy. By Mr. Lacy. Price 1s.

3. *The Gamester.* A Comedy. Price 1s.

4. *The Wonder: A Woman keeps a Secret.* A Comedy. Price 1s.

5. *A Woman's Revenge: Or, A Match in Newgate.* A Comedy. Price 1s.

6. *The Lucky Prodigal: Or, Wit at a Pinch.* A Comedy. Price 1s.

7. *A City Ramble: Or, The Humours of the Compter.* A Comedy. Price 1s.

8. *The Cruel Gift.* A Tragedy. Price 1s.

9. *Cato*

9. *Cato*. A Tragedy. By Mr. Ozell. Price 1 s.
 10. *Hob*: Or, The Country Wake. A Farce. Price 6 d.
 11. The Earl of *Mar* marr'd: With the Humours of *Jockey* the Highlander. The *Pretender's* Flight: Or, A Mock-Coronation. With the Humours of the facetious *Harry St. John*. Being two Tragi-Comical Farces. Written by Mr. Philips. Price 1 s.

D I V I N I T Y.

1. **T**HE *Devout Christian's Companion*, in two Parts compleat. The first being a Manual of Devotions, fitted for most Concerns of human Life; with particular Offices for sick and dying Persons. To which is added, The Paschal-Lamb, a Treatise explaining the Nature, Design, and Benefits of the Holy Sacrament, with suitable Devotions. The second Part consisting of Practical Discourses upon the most fundamental Principles of the Christian Religion, for all the *Sundays* in the Year. Design'd for the Promotion of Family Piety, in order to a truly Religious Life. Collected from the Works of Archbishop *Tillotson*, Archbishop *Sharpe*, Bishop *Taylor*, Bishop *Kenn*, Bishop *Patrick*, Bishop *Beveridge*, Bishop *Blackall*, Bishop *Dawes*, Dr. *Scot*, Dr. *Sherlock*, Dr. *Horne*, Dr. *Stanhope*, Dr. *Lucas*. Price of the Two Parts 6 s.
2. The *Christian Remembrancer*: being Practical Discourses upon the Four Last Things, viz, Death, Judgment, Heaven, and Hell; with a Morning and Evening Prayer for Families. Design'd for the Use of those who have not the Leisure to read, or Ability to purchase large Volumes. Collected from the Works of Bishop *Blackall*, Bishop *Beveridge*, Dr. *Sherlock*, Mr. *Kettlewell*, &c. Price 1 s.
3. The Divine Meditations of *John Gerhard*; D. D. or, The Christian's Support under all Afflictions, contemplating God's Love to Mankind, the Benefits of Christ's Passion, and the Advantages of a Holy Life; with Prayers suited to each Meditation. Made English from the Latin Original. By *Thomas Rowell*, M. A. Rector of *Great Cressingham*, Norfolk. Price 3 s.
4. The whole Works of the late Pious and Learned *Robert Nelson* Esq; Containing the following Treatises, I. The whole Duty of a Christian. II. The Practice of True Devotion, in relation to the End, as well as the Means of Religion. III. A Letter to a *Romish* Priest concerning the pretended Miracles, and Infallibility of their Church. IV. The Great Duty of frequenting the Christian Sacrifice, and the Nature of the Preparation requir'd, with suitable Devotions. V. The Life and Character of Bishop *Bull*. VI. An Address to Persons of Quality and Estate, concerning the different Methods of doing Good. VII. A Companion for the Festivals and Fasts of the Church of England. VIII. Some Account of Mr. *Nelson's* Life and Writings, with a true Copy of his Last Will and Testament. Also his Character. By Dr. *Marshall*. The whole Compendiously Methodiz'd for the use of Families. Two Volumes. Price 6 s.
5. The Life of the most Reverend Dr. *John Tillotson*, late Archbishop of *Canterbury*. With an Appendix of very curious Original Papers. Price 3 s. 6 d.

6. *Posthumous Works* of the late Reverend and Learned Dr. South. Containing, I. An Account of his *Travels* into Poland, in the Year 1674. with *Lawrence Hyde* Esq; then Ambassador Extraordinary. II. *Orations* made upon extraordinary Occasions, when he was Publick Orator of the University of Oxford. Published from the Original Manuscripts under his own Hand. To which is Prefix'd his Life, and a True Copy of his last Will and Testament, 8vo 2 Vol. Price 8 s.

BOOKS relating to the Antiquities of England.

1. *R*isdon's Survey of *Devonshire*. With the City and County of *Exeter*. Containing Matter of History, Antiquity, Chronology, the Nature of the Country, Commodities, and Government thereof. With sundry other Things, worthy Observation. 2 Vol. Price 12 s. the Common, 15 s. the Superfine Paper.

2. Sir *Thomas Browne's* Antiquities of the Cathedral Church of *Norwich*. Containing all the Inscriptions upon the Tombs and Monuments. With a Catalogue of the Bishops, Priors, Deans, Chancellors, and Prebendaries, in an exact Series of Succession to the Year 1712. By Dean *Prideaux*. Illustrated with Prospects, Portraitsures, Draughts of Tombs, &c. curiously Engraven on 23 Copper Plates. Price 7 s. 6 d. the small, 15 s. the large Paper.

3. Mr. *Gale's* History and Antiquities of the Cathedral Church of *Winchester*. Containing all the Inscriptions upon the Tombs and Monuments: With an Account of the Bishops, Priors, Deans, and Prebendaries; Also the History of *Hyde-Abbey*. Adorn'd with 18 fine Sculptures. Price 10 s. the common, 12 s. the Superfine Paper.

4. The Antiquities of *Westminster-Abbey*. Containing all the Inscriptions on the Tombs and Monuments. With many Cuts. Price 10 s.

5. Dr. *Ayliffe's* Ancient and Present State of the University of *Oxford*. Containing 1st An Account of its Antiquity, past Government, and Sufferings. 2dly, Of its Colleges, Halls, and Publick Buildings, and of the Founders and Benefactors. 3dly, The Laws, Statutes, and Priviledges; with a Collection of the Royal Grants and Charters given to the University. Two Vol. Price 12 s.

6. Mr. *Aubrey's* Introduction towards a Natural History of *Wiltshire*. With other Curious Miscellanies. Price 3 s.

7. The History and Antiquities of the City and Cathedral Church of *Hereford*. Containing all the Inscriptions on the Tombs and Monuments. With an Account of the Bishops, Deans and other Dignitaries. Also an Appendix of several curious Original Papers. Price 7 s. 6 d. the Common, 10 s. the Superfine Paper.

8. Mr. *Ashmole's* History of the most Noble Order of the *Garter*, and the several Orders of Knighthood extant in *Europe*. The Second Edition! Now compar'd with the Author's Corrections in his Library at *Oxford*, and continued down to the Year 1716. Illustrated with proper Sculptures. Price 7 s. 6 d. the small, 12 s. the large Paper.

9. A Survey of *Staffordshire*. Containing the Antiquities of that County, with a Description of *Beeston-Castle* in *Cheshire*. By that Learned Antiquary

'Antiquary Sampson Erdeswicke, Esq; Publish'd from Sir William Dugdale's Transcript of the Authors Original Copy. To which is added, some Observations upon the Possessors of Monastery Lands in Staffordshire, by Sir Simon Dagge, Knt. Price 10s.

X. The History and Antiquities of the Cathedral Church of Rochester. containing all the Inscriptions therein, as likewise in the Church of St. Nicholas in the said City. With a Supplement to Mr. Battesley's Antiquities of Canterbury. To which are added, The Local Statutes of the Cathedral of Rochester, with several curious Original Papers relating to that Diocese, and an Account of the respective Dignitaries. Price 5s. the Common. 6s. the Superfine Paper.

XI. Mr. Abingdon's Survey of the Cathedral Church of Worcester. To which are added, the Antiquities of the Cathedral Churches of Litchfield and Chichester, with several Original Papers. Price 10s.

XII. Mr. Willis's Survey of the Cathedral Church of St. David's. Price 5s.

XIII. Mr. Aubrey's Natural History and Antiquities of Surrey, 4 Vol. Price 4l. 6s. the Large; 2l. 3s. Small Paper.

XIV. Mr. Ashmole's History and Antiquities of Berkshire. 2 Vol. Price 2l. 3s. Large. 1l. 1s. 6d. Small Paper.

BOOKS lately Printed.

THE Lady's Recreation: Being a Supplement to the Art of Gardening Improv'd; Containing, I. The Flower Garden; shewing the best Ways of propagating all Sorts of Flowers, Flower-Trees, and Shrubs; with exact Directions for their Preservation and Culture in all Particulars II. The most commodious Methods of erecting Conservatories, Green-Houses, and Orangeries; with the Culture and Management of Exoticks, Fine-Greens, Ever-Greens, &c. III. The Nature of Plantations in Avenues, Walks, Wildernesses, &c. with Directions for the Railing, Pruning, and Disposing of all lofty Vegetables. IV. Mr. John Evelyn's *Kalendarium Hortense*, methodically reduc'd: Interspers'd with many useful Additions. By Charles Evelyn, Esq; To which are added, Some curious Observations concerning *Variegated Greens*, by the Reverend Mr. Laurence. Price. 2s.

2. *Lex Mercatoria*: Or, The Merchant's Companion; Containing all the Laws and Statutes Relating to Merchandize. Wherein our Trade in general amongst our selves is explain'd, with what belongs to particular Companies, and incorporated Bodies; the several Charters by which they are establish'd, and all Maritime Affairs, in the Way of Traffick, are concisely treated of, under the Heads of Merchants and Owners of Ships, Masters, Mariners, Pilots, Freight, and Charter-parties of Affreightment, Insurance, Bottomry, Customs, Ports of Loading and Unloading, Wrecks, Factors, Planters and Plantations, Letters of Marque and Reprisal, Privateers, Piracy, Treaties of Commerce, Exchange, &c. With an Introduction, setting forth the Laws of Nature and of Nations, Dominion of the Seas, &c. Some curious and useful History. and Variety of Special Cases and Determinations interspers'd thro' the Whole.

And

And the best adapted Prefidents of Instruments and [Writings us'd in all Cases relating to Trade. Price 5 s.

3. Petri Abælardi, Abbatis Ruyensis & Heloissæ, Abbatissæ Paracletensis Epistolæ à prioris Editionis Erroribus purgatæ & cum Cod. M. S. collatæ cura Ricardi Rawlinson, A. M. &c. Coll. Div. Jo. Bapt. Oxon, & R. S. S. Price 6s.

4. The *Spanish Pole-Cat* : Or, the Adventures of Seniors Rufina. Being a Detection of the Artifices us'd by such of the Fair-Sex, as Aim more at the Purfes, than at the Hearts of their Admirers. Exemplify'd in the following Histories. 1. The Miser punish'd. 2. The Unfortunate Rivals. 3. The Beautiful Jilt. 4. The Amorous Priest. 5. The Artful Lover. 6. The Religious Libertines. Begun to be Translated from the Original *Spanish* by the late Sir Roger L'Estrange, now finish'd by Mr. Ozell. Price 4 s.

5. The Ladies Miscellany : Containing the following Poems, viz. 1. The Art of Drefs. 2. The Fan. 3. The Hoop-Petticoat. By Mr. Joseph Gay. 4. The Rape of the Smock. 5. Verses to The Countess of Warwick on her Marriage with Mr. Addison. By Mr. Tickell. 6. On the Death of the Lady Sunderland. By Mr. Chute. 7. On the Death of the Lady Berkeley. By Mr. Newcomb. 8. Love undiscover'd. 9. The Inconstant. 10 The Story of the Lady Jane Gray, By Mr. Young. 11. A Fable. By Mr. Rowe. 12 The Hyde-Park Ramble. 13. The Worms, a Satire, By Mr. Pope. Price 5 s.

6. The History and present State of *France*. Containing, 1. An Account of their Kings ; their Antiquity, Prerogatives, &c. With a Description of all the Royal Palaces, Versailles, Marli, the Louvre, &c. and of the Paintings, Statues, and other Curiosities therein. 2. Of the Parliament, and all Officers, Civil and Military, belonging to his Majesty's Household and the Princes of the Blood, and of the Government of Provinces, Towns, Castles, Palaces, &c. 3. Of the Bishopricks, other Church-Dignities, Monasteries, and Clergy. 4. The Peerage of *France*, the three Orders of Knighthood, the Nobility, and Marshalls ; with an Account of each respective Family, and their Coats of Arms truly emblazon'd. 5. A particular Description of the City of *Paris*, and all the Publick Buildings, Churches, Libraries, Collections of Rarities, and whatsoever else is Remarkable. 6. An exact Account of the Roads from one Town of Note to another, with the Distances from Place to Place, not only in *France*, but from thence through *Spain*, *Italy*, *Germany*, and the *Netherlands*. By a Gentleman return'd from his Travels. 2 Vols. Price 6s.

7. The Pretended Reformers : Or, The History of the Heresie of John Wickliffe, John Huss, and Jerom of Prague. Made English from the French Original. To which is prefix'd an Introductory Preface, address'd to the Patrons of the (pretended) Episcopal Reform'd Churches. By Matthias Earbery, Presbyter of the Church of England. Price 4 s.

8 *Eunuchism Display'd*: Describing all the Different Sorts of *Eunuchs*, what Esteem they have met with in the World, and how they came to be made so &c. wherein principally is examin'd whether they are capable of *Marriage*, and if they ought to be suffer'd to enter into that State. With several curious Historical Relations concerning *Eunuchs*. Written by a Person of Honour. On Occasion of a Young Lady's falling in Love with *Nicolini*, who Sung in the Opera at the Hay Market, and to whom she had like to have been Married With a Parallel between *Nicolini*, and the Three famous *Eunuchs* now at Rome, viz, *Pasqualini*, *Pauluccio* and *Jeronimo*, (or *Momo*). Price 3 s.

9. Letters, Poems, and Tales; Amorous, Satyrical and Gallant: which pass'd between Dr. Swift, Mrs. Long, the Lady Mary Chambers, Lady Betty Cromwell, Colonel Codrington, Sir William Wyvil, and other Persons of Distinction. Now first Publish'd from their respective Originals found in Mrs Long's Cabinet since her Decease. Price 2s.

10. *The Art of Dress*. A Poem. Price 1 s.

11. *Mac Dermot*: Or, the Irish-Fortune-Hunter, a Poem in Six Cantos. Price 1s.

12. *The Confederates*. A Farce. By Mr. Joseph Gay. Price 1 s.

13. *Boileau's Art of Poetry*, and his *Lutin*, adorn'd with Cuts. Price 2s. 6d.

14. *The Rape of the Smoak*. An Heroi-Comical Poem. Price 1 s.

15. *Muscipula*: Or, The Mouse-Trap, a Latin Poem. By Mr. Holdsworth of Magdalen College Oxon. Translated by Mr. Cobb, of Trinity College Cambridge. Price 1s.

16. *The Resurrection*, a Poem. By Mr. Addison. Price 6 d.

17. *The Life of Mrs Manley*, Author of the *Atalantis*. Price 2s 6d.

18. *Titii Petronij Arbitri Satyricon*. Cum Figuris *Aeneis* Adornat. Pret. 2s 6d.

19. *Musæ Britannicæ*. è Poematis varii Argumenti, vel hæcenus ineditis vel ipsim. editis & Rarissimis Constantes. Pret. 2 s. 6d.

20. *The Adventures of Telemachus* the Son of *Ulysses*, by the Archbishop of Cambray. Translated from the New Edition lately printed at Paris. By Mr. Ozell. Adorn'd with 12 curious Cuts, and a Map. 2 Vol. Price 6s.

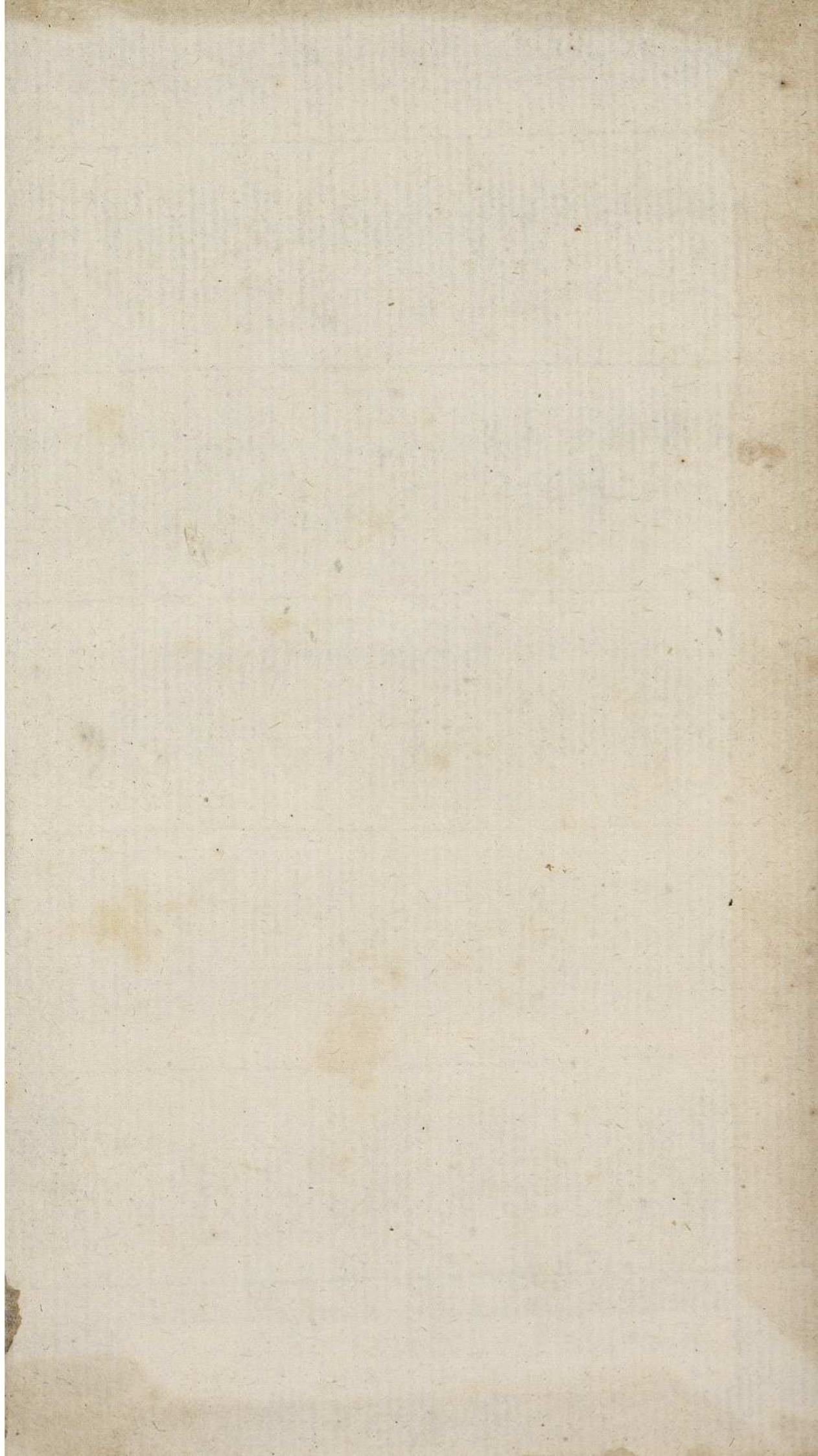
21. *Reflections upon Learning*. By the Archbishop of Cambray. Translated by Mr. Ozell. Price 2s. 6d.

22. *The Life of William Wycherley, Esq*; With a Character of his Writings. By the Lord Lansdowne. Price 1s.

23. *The Artful Wife*. A New Comedy. Price 1s.

24. *SERMONS* on several Occasions. By Ospring Blackball D. D. late Lord Bishop of Exeter. 2 Volumes. Being all that were Publish'd by his Lordship in his Life Time. Price 8 s.

25. *The Christian Pilgrimage*: Or, a Companion for Lent. Consisting of Meditations and Prayers on the several Stations of Christ's Passion. Done from the French by Mrs. Jane Barker. Price 2s.

VCM 6= 5811

1158788443

6/

b/m

at Eliza on September

2nd 1813

Sunday

August - 1st 1813 -

100

pages 64-5-6-7-

are missing and -

73-4-5-6-

200-